

REDACTIONEEL

R. Tolsma

Tussen twee bijzondere nummers in, het juni-emigratienummer en het december-kwartierstatennummer, ontvangt u nu weer een normaal nummer van De Sneuper, alweer het 56ste.

Tussen de genealogische artikelen valt in het bijzonder de bijdrage op van Piet de Haan over een verdwenen soldaat van Napoleon. De heer Paasman van Burgum, groot kenner van de Franse Tijd, heeft toegezegd op dit artikel te zullen reageren met een bijdrage waarin een groot aantal soldaten in Franse dienst genoemd worden. David van der Werff komt met de tweede aanvulling op eerdere "van der Werff"-publicaties waarvan er nog vele zullen volgen.

De heer Meerema, bestuurslid van onze vereniging, komt met de eerste aflevering van een belangwekkende serie over de gezondheidszorg in Dokkum van de 16^e tot de 20^e eeuw. De totale serie zal uit negen afleveringen bestaan en vele zijden van dit onderwerp belichten.

Uw speciale aandacht wordt gevraagd voor de aankondiging van een ledenbijeenkomst op 6 november en de cursus archiefonderzoek die zal worden gegeven door de streekarchivaris de heer A. Medema.

Hoewel het aanbod van copy momenteel op een goed peil ligt, verzoeken wij u toch om zoveel mogelijk copy in te sturen, het is nodig voor de broodnodige variatie in artikelen.

BESTUURLIJK

L. Meerema

Ooit schreef ik in een eerdere bestuursbijdrage de opmerking, dat het Bestuur vooral goede voorwaarden wil scheppen zodat de leden optimaal hun hobby kunnen uitoefenen. We streven dit doel nog steeds na en tot die voorwaarden behoren de aansluiting op Internet, en de verzorging van een eigen website. Ook is er komende maand opnieuw een bespreking tussen alle geledingen van de vereniging: archivaris, bestuur, redactie, computerproject en dinsdagavondvoorziening. We proberen in deze bijeenkomst de zaken op elkaar af te stemmen, nieuwe ideeën te ventileren en elkaar te stimuleren.

Een wens van het bestuur is om de archivalia in de Openbare Bibliotheek, het Streekmuseum, het Gemeentehuis en het Archief te koppelen zodat het beter bereikbaar komt. De eerste stappen tot realisering zijn gezet.

Voor de liefhebbers geeft dhr. Medema binnenkort een cursus voor de onderzoeker: let op de aankondiging in dit nummer. De penningmeester wil graag overgaan tot automatische contributiebetaling, om verschillende redenen heeft het Bestuur hiertoe besloten. Het feit, dat het aantal leden de 200 is gepasseerd toont de bloei van onze vereniging aan. Hopelijk tot ziens op 6 november (zie daarover verder).
Nieuwe bestuursleden stellen zich voor:

drs. **Nico W.J. Speelman**, psycholoog, geb. 1938. Arbeidsverleden in de psychiatrie en de zorg voor mensen met een verstandelijke handicap. Het langst (van 1971 tot eind 1997) als algemeen directeur van een grote instelling voor volwassen verstandelijk gehandicapten (Sterrenberg, Huis ter Heide). Bouwactiviteiten, vernieuwing van de zorg, uitbreiding van het werkterrein. Vanuit en naast die functie veel bestuurlijke ervaring opgedaan in regionale, provinciale en landelijke organisaties (zorg, kerk, samenleving). Sinds 1-1-1998 in de VUT. Géén wortels met Friesland ! Min of meer "toevallig" (aan het begin van een nieuwe levensfase) komen wonen in Dokkum. Altijd geïnteresseerd geweest in geschiedenis (veel lezen, bv. over WO II), maar op dat gebied geen concrete activiteiten verricht tot in de vorige woonplaats (Den Dolder) een historische vereniging werd opgericht. Daar lid geworden van de redactie van het blad van die vereniging. Voor dat blad (nu in zijn 3^e jaargang) verscheidene artikelen geschreven, o.m. over het station in Den Dolder. Dat laatste houdt verband met grote interesse in (de geschiedenis van) spoor-en tramwegen.

Gerrit Bouma, geboren in Minnertsga op 19 september 1955 en daar tot het einde van de lagere school gewoond. Met ouders/gezin verhuist naar St. Annaparochie en vandaar uit in Leeuwarden de opleiding van bakker gevolgd en de vervolgoopleidingen voor banketbakker en de specialisten opleiding gevolgd in respectievelijk Zwolle en Meppel. Op latere leeftijd nog de vakbekwaamheid voor de broodbakkerij behaald i.v.m. een eigen bakkersbedrijf. Tijdens een zes-jarig verblijf op Terschelling, waar de oudste dochter is geboren, ontwikkelde zich de interesse voor familie-onderzoek en werd deze hobby beoefend naast de hobby Experimenteel Radio Onderzoek. Na grote veranderingen in de radio-communicatie is uiteindelijk de grote passie ontstaan voor genealogie met daaruit voortvloeiend de interesse voor dorp-geschiedenis. In dit geval het geboortedorp Minnertsga. In die context lid van het Genealogysk Wurkferbân van de Fryske Akademy, betrokken bij de FAF, lid Fries Genootschap en lid sinds de oprichting van onze vereniging. Na ruim twintig jaar genealogie en dorpshistorie beoefend te hebben is de lol er lang nog niet af, sterker nog, de interesse groeit nog steeds met de tijd die we achter laten.

LEDENNIEUWS.

E. Smits

Adreswijzigingen:

De familie K. Kamminga uit Nueneen is verhuisd naar Gedempte Gracht 75, 5611 DL EINDHOVEN, tel. 040-2835626.

Dhr. J. van der Bij uit Drachten is verhuisd naar Postbus 15, 8530 AA LEMMER. tel: 0514-533775/ fax 0514-533831.

No. 78 Mevr. J. de Vroom is verhuisd naar Westeinde 37b 9431 CD WESTERBORK, tel. 0593-331530

No 80 dhr. R.H. Postma is verhuisd naar Wygeast 49, 9294 KR OUDWOUDE

No 71 dhr. D.A. Zwart is verhuisd naar Herweystrjitte 10, 9145 SL TERNAARD, tel. 0519-572188

No 20 E-mail Frits Houwaart: frits.houwaart@xs4all.nl

Bedankt per 1-1-2001:

Mevr. de Vita-Muller Massis, 9141 VC Wierum.

Mevr. G.Sijbesma, 8446 DM Heereveen. (overl).

Dhr. J. de Boer, 9101 MJ Dokkum. (overl).

Dhr. G. Dijkstra, 9101 HD Dokkum. (overl).

Dhr. J. Westra, 9296 VA Triemen. (overl).

Nieuwe leden:

No. 3 Provinsje Bibliotheek fan Fryslân, afd. acquisitie, Postbus 464, 8901 BG LEEUWARDEN

No. 126 dhr. J. ROOSMA, Jeltingalaan 25, 9285 WH BUITENPOST, tel: 0511-541780. FO: Roosma, Osinga, Olgers en Brandsma, tevens archivaris van de Doopsgez. Gemeenten in Friesland.

No. 138 dhr. F. VELLEMA, Bar. Schimmelp. v/d Oyelaan 34, 2252 EC VOORSCHOTEN. tel: 071-5614845. E-mail: fmvellemabs@wanadoo.nl. FO: Vellema uit Metslawier, Holwerd en Blija.

No. 150 dhr. D. GAMBER, Sq Marguerite 1 bte 55, 1000 BRUSSEL. tel: 0032- 2 736 2473. FO: Hemminga. E-mail: dan@gamber.net.

No. 157 dhr. R.KAMSTRA, Het Blauwgras 3, 9203 HH DRACHTEN. tel: 0512- 517159. E-mail: rkamstra@planet.nl. FO: Kamstra.

No. 176 dhr. D.GARDENIER, Teenstraweg 9, 9885 TA LAUWERZIJL tel: 0594-591807. E-mail: d.gardenier@wxs.nl. FO: familie-geschiedenis en huizen.

No. 177 dhr. P. VAN HYUM, Botter 38-70, 8243 KB LELYSTAD. tel: 0320-252427. E-mail: pvhyum@flevenet.nl. FO: familienamen en streek-geschiedenis en inwoners van Dokkum.

No. 178 dhr. T.A.MELLEMA, Johanna Nabererf 189, 3315 HE DORDRECHT. tel: 078-6214579. E-mail: t.amellema@freeler.nl. FO: Mellema uit Foudgum e.a. Naamsaanneming Ferwerderadeel.

No. 179 dhr. G.YNTEMA, Gentiaanstraat 164, 7322 BT APELDOORN.
tel: 055-3670386. E-mail: G.A.Yntema@12move.nl. FO: Sake en Tjeerd van der Werff uit Aalsum en Dokkum.

No. 180 dhr. J.TH. VAN DER STEEG, Eisenhouwerlaan 17, 3527 HG UTRECHT. tel: 030-2944969.

No. 181 Mevr. Drs. B. Kragten, Verdistraat 37, 2162 AT LISSE.
tel: 0252-410387. Postbus 65, 2160 AB LISSE. E-mail: bkr@octa.demon.nl. FO: Haanstra uit Dokkum/Dongeradeel, soc. en cult. Geschiedenis.

No. 182 dhr. R.L.WESTRA, Repenhof 15, 6241 DB BUNDE. tel: 043-3648865. E-mail: westra@math.unimaas.nl. FO: familie uit Oost-dongeradeel/Dokkum.

No. 183 dhr. K.VELDHUIS, Siclai Dr. 9757, NOM 2AO ILBERTON, ONTARIO CANADA. tel: 519 666-0156. E-mail: Ken.Veldhuis@lrcc.on.ca. FO: geschiedenis Ternaard en omgeving.

No. 184 dhr. J.HAAIMA, Chopindreef 88, 3845 BG HARDERWIJK. tel: 0341-430437. E-mail: eastman@ibmail.nl. FO: Haaima

No. 185 mevr. I.HOLDINGA, Marsstraat 9, 4105 JK CULEMBORG. tel: 0345-510123. E-mail: irene@holdinga.demon.nl.

No. 186 dhr. B.BUWALDA, Op de Keppels 1a, 9101 DG DOKKUM.
tel: 0519-295741. E-mail: arkbb@wxs.nl. FO: Buwalda

No. 187 mevr. C.E. TALMA, Hofstraat 27, 8861 EP HARLINGEN. tel: 0517-419822. E-mail: bintal@worldonline.nl. FO: Talma

No. 188 dhr. M.HAIJEMA, Smetanalaan 210, 9402 XK ASSEN. tel: 0592-372025. E-mail: haijema@home.nl. FO: Haijema, Velda, Bosma, Westra, van Schepen, enz.

No. 189 dhr. L.PRINS, 2402-18 Street North, T1H-4P9 LETH-BRIDGE, ALBERTA/ CANADA. E-mail: lauren1@telusplanet.net. FO: Ramp Wierum, Akkerman en Prins.

No. 190 dhr. W. TORENSTRA, J. Vermeerstraat 2, 2681 NV MONSTER,
E-mail: wtor@kabelfoon.nl, FO Torenstra, Toornstra.

No. 191 dhr A. WESTRA, Valkruid 29, 8471 WJ WOLVEGA.

No. 192 dhr. F. BOOMSMA, Ds L. Kooijmanlaan 29, 5142 GH WAALWIJK, tel. 0416-331112. E-mail: feike@boomsma-3.myweb.nl. FO Boomsma, Dokkum.

No. 193 mevr. A. EELKEMA-DATEMA, Dollard 208, 9204 CW DRACHTEN,
tel. 0512-525658, E-mail: auke.eelkema@wanadoo.nl. FO Eelkema in Oost- en Westdongeradeel en Dokkum.

No. 194 dhr. R.BAKKER, L. van Tulderstraat 20, 7558 JJ HENGELO

No. 195 mevr. I.H.BROUWER, Turmstrasse 25, D 74354 BESIGHEIM (D), tel. 0049-714336761.

No. 196 mevr. R. LEFCRAUWAET-DE WIT-MIEDEMA, SLOEP 62, 1276 CW HUIZEN (NH), TEL. 035-5268984.

No. 197 mevr. T. WESTERHOF, Bonifatiuspolder 19, 9101 EP DOKKUM, E-mail: westerhof61@zonnet.nl. FO Dijkstra OD, historie Dokkum e.o.

No. 198 dhr. J.G. STUUT, Schietspoel 14, 7641 LT WIERDEN, tel 0546-579960, E-mail: j.g.stuut@wxs.nl. FO Meindertsmas, Donga, Idsardi en Jan Goslings te Ee en Minne Sybes te Dokkum.

No. 199 mevr. J. BANDA-VEENSTRA, Robert Kochstraat 31, 8921 VX LEEUWARDEN, tel. 058-2660126, E-mail: j.w.banda@12move.nl. FO Wiersma, Veenstra, Hoogeboom, Kooistra en Banda.

No 200 dhr. F.K.S. BOERSMA ec. drs, Camusdreef 23, 3146 BA MAASSLUIS, tel. 010-5922308.

No. 201 dhr. A. BARENDS, Vlasakker 3, 3235 SZ ROCKANJE, tel. 0181-407188. FO Barends en familiegeschiedenis alsmede ALLE aanverwante onderwerpen en zaken

No. 202 dhr. F.H. BLOM, De Jagerweg 153, 3328 HE DORDRECHT, FO Blom uit de Dongeradelen

No. 203 dhr. P.G. BARENDS, Birkstraat 118b, 3768 HL ZOEST, tel. 035-6095414, E-mail: p.barendsz@wxs.nl FO Barends

No. NB 210 Koninklijke Bibliotheek, afd. abonnementen, ant-woordnummer 13018, 2501 VC DEN HAAG. tel: 070-3140252/ 3140253 fax: 070-3140666

**HERFSTBIJEEENKOMST VAN DE LEDEN VAN
DE VERENIGING VAN ARCHIEFONDERZOEKERS
TE DOKKUM
OP MAANDAG 6 NOVEMBER 2000
IN HET STREEKARCHIVARIAAT
AAN DE RONDWEG.**

Vanaf 19.45 is er tijd voor informele contacten tussen de leden.

Om 20.15 geeft de voorzitter een overzicht van de stand van zaken.

Vanaf 20.30 is het woord aan Dhr. Wiersma, directeur van de Monumentenwacht in Friesland.

Einde van de bijeenkomst om 22.00 uur.
Introducees zijn welkom.

DE VERDWENEN SOLDAAT VAN NAPOLEON (1)

Piet de Haan

Ryptsjerk, november 1811.

Gerke, geboren in 1789 en de jongste zoon van boer en veenbaas Keimpe Reinders Veenstra² en Trijntje Keimpes wordt opgeroepen om in het leger van Napoleon dienst te gaan doen.

Hij werd lichamelijk goedgekeurd, en toen hem de vraag werd gesteld aan welk legeronderdeel hij de voorkeur zou geven, antwoordde hij: "Bij de landmacht", -l'armee de terre-. Maar daar had men geen boodschap aan, want hij wordt ingedeeld bij de marine en wel in de 5^e Compagnie van de 17^e Equipage de Marine. Bij zijn inschrijving werd een signalement opgetekend en aan de hand daarvan kunnen we ons -bij benadering- een beeld vormen van Gerke.

Lengte: 1,65m (daarbij behoorde hij tot de groteren van zijn generatie)

Kastanjebruine wenkbrauwen, grijze ogen.

Rond voorhoofd.

Puntige neus en normale mond.

Ronde kin en gelaat.

Frisse gelaatskleur.

In Leeuwarden krijgen de rekruten wat kleding en soldij maar dan begint het grote avontuur.

Zonder nadere opleiding wordt de reis grotendeels te voet aanvaard. Een wekenlange tocht dwars door Nederland en België naar Lille in Frankrijk. Van daaruit naar Boulogne Sur Mer aan de Franse kust. (Iets ten zuiden van Calais) In deze stad waren veel troepen gelegen om de Engelsen te bestrijden in het kader van het Continentaal Stelsel. Gerke Kimpes, zoals de Fransen zijn naam spellen is de lange tocht blijkbaar niet goed gekomen, want reeds in december wordt hij opgenomen in het Hospitaal St-Louis in Boulogne.

Er zijn over en weer brieven verzonden, ook krijgt hij per postwissel geld toegezonden. Helaas zijn deze brieven op één na niet meer teruggevonden. Deze ene brief van begin maart 1812 vanuit het hospitaal geeft veel informatie over hemzelf en de omstandigheden waaronder de soldaten leefden.

Hij schrijft dan:

Ik Gerke Keimpes doe u weten, dat ik nog in Boulogne in 't hospitaal ben, dat ik nu in een redelijke welstand ben, mijn borst heb ik nog wat open, dat zal mogelijk niet licht weggaan. Maar anders ben ik goed gezond en ook ordelijk fleurig nadat ik geweest ben, dat steekt heel wat uit, en wat een blijdschap zal dit u zijn. En wat een dankbaarheid ben ik nu verschuldigd aan de Drieenige God voor zulk een gezondheid, daar ik zo wonderlijk gesteld was. En dat is nu ordentelijk goed. Ik lust nu goed eten, ik ben hongerig mag ik wel zeggen en ik ben gereserveerd om haast uit 't hospitaal te gaan. Maar ik was er al lang uit geweest, maar ik vreesde dat ik het weer zou krijgen. Om u iets te schrijven hoe het hier in 't hospitaal is, wij krijgen hier best wittebrood en vlees en ook goede brij en pruimen, en witte boontjes. Best eten krijgen we, maar nu ik gezond ben krijg ik lang niet genoeg daarvan. Maar ik heb nog de ruimte van geld, daar de meesten niets hebben, nu heb ik nog nooit gebrek aan eten gehad in 't hospitaal, wel de helft goedkoper dan op de markt. We hebben ook goede bedden om op te slapen en alle weken krijgen we schone hemden aan en alle morgens komt de dokter bij ons. En we kunnen ook rode wijn krijgen, ordentelijk zoo veel als ons lust, en we hebben beste warme kachels om ons te warmen. Maar de mensen zijn daar allen Roomsgezind, hier is geen één Gereformeerde Kerk en ik geloof ook van geen één mens of hij is Rooms maar zij verrichten wel een godsdienst, bijna alle dagen komen de priesters en pastoren in het hospitaal bij de zieken. Ze spreken ook zo wat Hollands omdat zij leraars zijn maar Gereformeerden zijn hier niet. Ik heb nog die bijbel bij me in 't hospitaal, nu kan ik schoon lezen, daar heb ik nu mooi tijd toe en een ander wil hem zo graag eens hebben want zij kunnen hier geen Gereformeerd boek krijgen omdat ze alle Rooms zijn. En ook zijn ze alle Franse, zodat wij er niets van verstaan kunnen.

Ik moest ook schrijven hoe het hier met de tijd is. We hebben hier al wat sneeuw gehad, maar nog geen ijs dat het half een mens houden kan, meest regen. Ik heb nog niets gekregen van het land als schoenen, maar mijn klederen liggen al klaar bij de 'Verrier' (=fourier); wij krijgen blauwe monstering³. Als ik uit 't hospitaal ben krijg ik ze terstond. Hier in Frankrijk zijn de jongelieden in de dienst des Keizers, meest alle, men ziet hier weinig meer dan oude mensen en vrouwen en de anderen zijn alle onder den dienst.

Hier in Boulogne hoort ge alle dagen de trommen en het krijgsmuziek en ontzaglijke schoten van 't kanon. De jonge Conchoi moet nu schieten met 't kanon om dat te leren. De Engelsen zijn hier bijna dagelijks in gezicht en voor de wal. Onze kanonniërs hebben al wakker naar hun geschoten, we

konden de kogels in 't water zien vliegen en de Engelsen schoten ook al weerom, en dat gaat meest alle dagen dat wij ze zien. Maar op onze schepen is het nog heel slecht naar ik hoor en ook door de koude. En ik loof bij zomerdag zal 't wel beteren als bij 't winter.

De Hollanders zijn dat koulijden niet gewend. Dat wacht houden is zulk koud werk, dat velen krijgen 't er van op de borst.

Nu geliefde ouders, wat zal deze brief aangenaam zijn, veel meer dan dat andere dat ik weer gebeterd ben. Maar de Heere is niet te wonderlijk. Hij kan ook nog weder vrede geven, dat wij nog weer komen mogen en dat de Heere mij maar in gezondheid spaart dan is 't nog niets. Geliefde ouders, Broeders, het valt mij zwaar dat ik zo van u moet scheiden, maar als de Heere mij maar gezondheid geeft, weest dan niet al te bedroefd en te zwaarmoedig, want het is de wil van God. Zeker, het komt vast van de zonden en ongerechtigheden van ons. Maar geliefde vader, ik wens dat gij mij, en ik u nog eens in gezondheid mag aanschouwen en mijn geliefde moeder die mij van jongs heeft opgevoed, alsof zij mijn moeder was, daarom kleeft mijn harte ook zeer vast aan haar en geliefde broeders, het valt mij zwaar dat ik u zo moet verlaten, maar ik wens de Heere zal ons nog bijelkaar doen komen. En gij geliefden in mijn vaders Huis, ik wens dat deze brief u nog in gezondheid mag aantreffen. Weest van mijn gevoel gegroet, gij ouders, broeders zusters en mijn ganse familie. Vooral Gerbenoom, groet Sietsoom ook voor al zijn weldaad aan mij bewezen, ook Harmenoom, en neef Keimpe Aans, groet die ook vooral, want het valt hem zwaar en allen die maar vrienden zijn en goede kennissen. Groet ook vooral Thunnis Gerrits mijn kameraad.

Ik wens dat de Heere zal geven dat wij allen elkander in gezondheid mogen aanschouwen. Maar de brief die gij mij op de 2e februari gestuurd hebt, die heb ik nog niet ontvangen. Maar deze brief is goed overgekomen met tien gulden in de wissel. Hoe het met Jillis lichaam gegaan is weet ik niet, want hij is bij nacht gestorven, maar ik leide in een andere zaal, maar ze komen in geen kiste gelijk bij ons. Nu scheid ik uit met de pen geliefden maar niet met mijn hart.

De adressering luidde:

Deese brief te besorgen tot Leeuwarden.

Departement West-Friesland verders tot Rijperkerk in 't Canton Bergum.

Aan Keimpe Reinders tot Rijperkerk.

Dat was het laatste dat de familie van hem hoorde. Gerke werd echter niet vergeten en vernoemd door de volgende geslachten.

Een triest 'monument' voor zijn vernoeming staat anno 2000 nog op het kerkhof van Ryptsjerk. De familie noemt het: 'de trije Gerkes' Een grafsteen met alleen de namen en data van drie broertjes, ieder genaamd Gerke Riedstra, die allen als kind overleden.

Een mooi verhaal als je met je kwartierstaat bezig bent en de voorouders van je moeder je tussen de verveners van Trynwâlden doen belanden. Riedstra's⁴, v/d Kooi's, v/d Veen's, Veeninga's en Veenstra's, hun zonen en dochters konden elkaar in de rietlanden wel vinden en zorgden voor een talrijk nageslacht.

Begin 1999 kwam er een boek uit onder de titel: 'Veenstra's uit Rijperkerk en Tietjerk' geschreven door J.Vogelzang uit Leeuwarden. Vele mij al bekende namen kwamen voorbij. Hier en daar nieuwe namen, achtergrond informatie. Kortom een informatief en daarbij ook nog een goed leesbaar boek. Op blz. 31 wachtte mij een verrassing.

Toen las ik:

" Ik Gerke Keimpes doe u weten dat ik nog in Boulogne in 't hospitaal ben,....."

Zat de stakker er nu nog? Maar nee. Aan het einde van de bekende brief schreef de auteur van het boek:

Omdat alleen deze brief bewaard is gebleven is lange tijd verondersteld dat Gerke in het hospitaal was overleden. Nasporingen in het archief van het Chateau de Vincennes in Parijs bleven echter zonder resultaat, evenals brieven aan de Maire van Boulogne.

Op een gegeven ogenblik kwam een document boven water uit het archief van de Gouverneur van Friesland. Uit dit document bleek, dat Gerke Keimpes als vermist werd beschouwd, en dat het laatste levensteken op 21 oktober 1812 was ontvangen uit Elbing (momenteel Elblag genoemd) in Polen in de buurt bij Danzig. Een verzoek aan het "Service Historique" van de nationale Marine in Cherbourg om nadere informatie leverde aanvankelijk niets op, maar na een herhaald verzoek werden "bij wijze van uitzondering" gegevens vrijgegeven over de krijgsverrichtingen van de 17^e Equipage de flottille, waarin ook melding werd gemaakt van Gerke Keimpes.

Hierin staat vermeld, dat Gerk Kimpes op 21 maart 1812 uit het hospitaal is ontslagen en de dag daarop met zijn legertroep is vertrokken richting Rusland. De eenheid van Gerke was op 22 maart 1812 vanuit Boulogne in de richting van Munster vertrokken. Drie weken later op 13 april werd de

Rijn overgestoken om uiteindelijk het jaar daarop op 8 februari 1813 krijgsgevangene te worden gemaakt in Pilau (nu Baltysk geheten) Pilau ligt in Rusland aan de bocht van Gdansk aan de Oostzee vlak bij Kalingrad (Koningsbergen) Hier is het restant van de Equipage waaronder ook Gerke gestorven aan ziekten en ondervoeding. Jarenlange nasporingen leverden uiteindelijk de levensgeschiedenis op van de Rijperkerker soldaat Gerke Keimpes Veenstra, slachtoffer van de machtswellust van Napoleon.

Noten:

1. Dit artikel is een uitwerking van meerdere bronnen. De tekst van de brief was mij bekend geworden tijdens familie-onderzoek. Hoe het verhaal verder ging, wist ik niet tot ik het boek van de heer Vogelzang onder ogen kreeg. De *cursief* afgedrukte tekst is, met toestemming van dhr J.Vogelzang, overgenomen uit zijn boek 'Veenstra's uit Rijperkerk en Tietsjerk'.
2. Keimpe Reinders neemt in 1811 als vervener de naam 'Veenstra' aan. Zijn broer Zijtse Reinders kiest voor de naam 'v/d Veen' De moeder van Keimpe Reinders is Dieuwke Keimpes. Zij wordt in een artikel van H. v/d Kooi 'Mijn achternaam v/d Kooi' in De Sneuper no 27 genoemd
3. *Het uniform bestond uit een blauwe rok met een rood omzetsel om de hals met witte overslagen, een buis met mouwen met blauwe opslagen, een copotjas en een blauwe politiemuts, een sjakko met koper er voorin en een groene pluim*
4. De familienaam 'Riedstra' is waarschijnlijk aangenomen omdat deze familie land had en verveende langs de 'Ryd' het smalle watertje dat de Wielen bij Leeuwarden verbind met het Bûtefjild. (dit geldt alleen voor de twee takken Riedstra's uit Ryptsjerk) Aangenomen naam bij Jacob Uilkes Riedstra is in de akte 'Rijstra' en bij z'n broer Riemer Uilkes Riedstra in de akte 'Riestra'.

(J.Vogelzang, Leeuwarden, 058 2127659)

BLOEDVERWANTSCHAPSLIJN VAN EGBERT HARPERTS NAAR DAVID VAN DER WERFF

TJITTE KOOY

Hendrik Pyttersen (betovergrootvader van David van der Werff) is de achterachterkleinzoon van Anna Huidekoper (achterachterkleindochter van Egbert Harperts).

I - Egbert Harperts ook genaamd Egbert Harbertszn., afkomstig uit Kollum, overleden na 28 april 1622.

Hij was gehuwd (1) met **Goeijck Jacobsdr.**, overleden voor 21 mei 1619.

Uit dit huwelijk:

1 **Bernardo Egberti**, Latijnsche klerck, geboren rond 1597.

2 **Harperus**, afkomstig uit Leeuwarden, geboren rond 1598.

Hij is getrouwd rond 1622 voor de kerk met **Antie**

Jans.

3 **Jantien Egberts**, zie II.

4 waarschijnlijk **Egbertus**.

5 **Lijsbeth Egberts**.

Zij is getrouwd te Leeuwarden op 3 oktober 1624 voor de kerk(1) met **Cornelis Arienszn.**

Zij is getrouwd te Leeuwarden op 16 april 1632 voor de kerk(2) met **Hermannus Scheerhagen**.

6 waarschijnlijk **Jacob Egberts**.

Hij had bij een onbekende vrouw één zoon.

Hij is daarnaast getrouwd te Harlingen op 25 februari 1616 voor de kerk(2) met **Pyttrick Bienthies**, afkomstig uit Harlingen.

II - Jantien Egberts.

Zij was gehuwd(1) met **Dirck Claas**, overleden voor 11 mei 1628.

Zij is getrouwd te Leeuwarden op 11 mei 1628 voor de kerk(2) met **Thomas Egberts**, mr. Snijder, wonende te Leeuwarden. (Hij was weduwnaar van *Henricken Feickedr.*, geboren te Spannum, overleden na 13 mei 1621).

Uit dit huwelijk:

1 **Dirck Thomas**, geboren rond 1627, gedoopt te Leeuwarden op 15 oktober 1630.

2 **Theodorus**, zie III.

III - **Theodorus Wijbinga**, overleden te Ferwerd op 21 maart 1665.

Hij is ondertrouwd te Leeuwarden op 29 augustus 1657 en getrouwd aldaar op 13 september 1657 voor de kerk met **Wijtske Harmens**. (Zij is later getrouwd te Leeuwarden op 20 juni 1675 voor de kerk met *Cornelis Dirx*, Ebbenlijstmaker).

Uit dit huwelijk:

1 **Thomas**, gedoopt te Ferwerd op 14 november 1658.

2 **Maejke**, gedoopt te Ferwerd op 11 maart 1660.

3 **Maeijke**, gedoopt te Ferwerd op 17 maart 1661.

Zij is waarschijnlijk ondertrouwd te Leeuwarden op 22 mei 1680 voor de kerk met **Willem Scheverstein**,
mr.Leijdekker en Vroedsman,

afkomstig uit Leeuwarden.

4 **Hendrikjen**, gedoopt te Ferwerd op 22 mei 1664.

5 **Hendrikien**, gedoopt te Leeuwarden op 23 juli 1665,
zie IV.

IV - **Hendrikien Wijbenga**, gedoopt te Leeuwarden op 23 juli 1665.

Zij is ondertrouwd te Leeuwarden op 1 mei 1685 en getrouwd aldaar op 17 mei 1685 voor de kerk met **Harke Jansen Huidekoper**, Burger Faandrig en Hopman.

Uit dit huwelijk:

1 **Anna**, gedoopt te Leeuwarden op 16 augustus 1693,
zie V.

2 **Johannes**, afkomstig uit Leeuwarden, overleden na 1747.

Hij had bij een onbekende vrouw één zoon en één dochter.

3 **Theodorus**, overleden voor 1747.

Hij was gehuwd met **Auckjen van der Ley**.

4 **Marijke ook genaamd Maijcke**, overleden voor 1747.

5 **Harmannus**, overleden na 1747.

V - **Anna Huidekoper**, gedoopt te Leeuwarden op 16 augustus 1693, overleden aldaar voor 1721.

Zij was gehuwd met **Bernardus Riencks Jelgerhuis**, gedoopt op 30 oktober 1692, overleden te Leeuwarden, begraven aldaar op 30 september 1766. (Hij is later getrouwd te Leeuwarden op 16 maart 1721 voor de kerk met *Petronella Jacobs Jilderda*, gedoopt te Leeuwarden op 8 november 1693, overleden aldaar na 1750).

Uit dit huwelijk:

1 **Geertruida**, gedoopt te Leeuwarden op 29 september 1717, zie VI.

2 Hendrina, gedoopt te Leeuwarden op 23 oktober 1718,
overleden voor 1768.

VI - Geertruida Jelgerhuis, gedoopt te Leeuwarden op 29
september 1717, overleden te Stavoren, begraven aldaar op
9 januari 1794.

Zij is getrouwd te Leeuwarden op 12 augustus 1742 voor de
kerk met **Johannes Snoek**, begraven te Leeuwarden op 19
september 1789.

Uit dit huwelijk:

1 Bernardus, Predikant, geboren op 7 juli 1747,
overleden op 10 juni 1813.

Hij is getrouwd te Leeuwarden op 9 september 1776 (1)
met **Dina Ziegel**, afkomstig uit Amsterdam.

Hij was gehuwd (2) met **Alida Geertruida Passemier**,
overleden voor 1794.

Hij is daarnaast getrouwd op 7 mei 1786 voor de
kerk(3) met **Grietje Buwalda**, afkomstig uit Weesp,
overleden na 1794.

2 Anna.

Zij is getrouwd te Leeuwarden op 8 april 1765 voor de
kerk met **Johannes Feijo Conradi**, Apotheker,
geboren te Leeuwarden op 17 augustus 1735, wonende
aldaar, overleden op 11 december
1775, zoon van *Johannes* *Conradi* en
Petronella Catharina Winter.

3 Titia, zie VII.

VII - Titia Snoek.

Zij is getrouwd te Leeuwarden op 8 april 1765 voor de kerk
met **Bavius van Sippama**, geboren in januari 1743.

Uit dit huwelijk:

1 Gerardus, geboren voor 1774.

Hij had bij een onbekende vrouw één zoon en één
dochter.

2 Willem, geboren in het jaar 1774, wonende te Beetgum.

Hij had bij een onbekende vrouw één zoon.

Hij was gehuwd (2) met **Grietje Storm Faber**.

Hij is getrouwd te Leeuwarden op 23 april 1823 (3)
met **Johanna Maria Bouwina de Sitter**.

3 Geertruida, geboren in het jaar 1777, zie VIII.

VIII - Geertruida van Sippama, geboren in het jaar 1777,
wonende te Sneek, overleden na 1811.

Zij was gehuwd (1) met **Hendrik Pyttersen**, overleden voor
1811.

Uit dit huwelijk:

1 Hendrik, geboren te Sneek op 4 november 1806, zie IX.
Zij is getrouwd te Sneek op 9 maart 1814 (2) met **Frederick Wiegarius van Breest Smallenbrug**.

Uit dit huwelijk:

- 2 Wiegarius**, geboren in het jaar 1810.
- 3 Imke**, geboren in het jaar 1816, overleden te
Menaldumadeel op 11 april 1889.

IX - Hendrik Pyttersen, Onderwijzer, geboren te Sneek op 4 november 1806, overleden voor 1878.

Hij is getrouwd te Sneek op 14 oktober 1827 met **Anke Buwalda**, geboren te Lemmer op 8 augustus 1797, gedoopt aldaar op 20 augustus 1797, dochter van *Klaas Arjens Buwalda* en *Geesje Witteveen*.

Uit dit huwelijk:

- 1 Frederik**, geboren te Rauwerd op 11 augustus 1828.
- 2 Geertruida**, geboren te Rauwerd op 20 juni 1830.
Zij is getrouwd te Dokkum op 31 mei 1868 met **Johannes Mathijs**.
- 3 Geesje**, geboren te Rauwerd op 20 juni 1830, overleden te Harlingen op 18 oktober 1919.
Zij is getrouwd te Franekeradeel op 25 maart 1872 met **Johannes Bekius**, overleden voor 18 oktober 1919.
- 4 Sjoerdje**, geboren te Woudsend op 6 augustus 1832, zie X.
- 5 Klaas**, geboren te Woudsend op 29 april 1835.
Hij was gehuwd met **Aaltje Monkhorst**.
- 6 Bavius**, geboren te Woudsend op 16 juli 1837.
- 7 Frederica**, geboren in het jaar 1840.

X - Sjoerdje Pyttersen, geboren te Woudsend op 6 augustus 1832.

Zij is getrouwd te Franekeradeel op 25 maart 1872 met **Petrus Kornelis Houtman**.

Uit dit huwelijk:

- 1 Hendrik**, geboren te Dokkum op 23 juni 1866, zie XI.
- 2 Anna**, geboren in het jaar 1867.
- 3 Petrus**, geboren in het jaar 1869.
- 4 Sipke**, geboren in het jaar 1871.

XI - Hendrik Johannes Houtman, geboren te Dokkum op 23 juni 1866, overleden te Schellingwoude op 19 oktober 1917.

Hij was gehuwd met **Antje Ruijterman**, geboren te Broek in Waterland op 26 augustus 1859, overleden te Schellingwoude op 7 december 1948.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Sjoerdje**, geboren te Schellingwoude op 12 juni 1893, zie XII.
- 2 **Henderika**, geboren op 27 februari 1897.
Zij was gehuwd met **Aart van Vuure**.
- 3 **Petrus**.

XII - **Sjoerdje Houtman**, geboren te Schellingwoude op 12 juni 1893.

Zij is getrouwd te Ransdorp op 3 oktober 1918 met **Hendrik van der Werff**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **David**, geboren op 9 november 1922, zie XIII.
- 2 **Hendrik**, geboren op 26 juli 1924.
- 3 **Hendrica**, geboren op 4 juni 1929.

XIII - **David van der Werff**, geboren op 9 november 1922.

VAN DER WERF (F) - DOKKUM (aanv. 2)

(Vervolg van De Sneuper 54, bl. 18)

DAVID VAN DER WERFF

Van der Werf(f) voor 1811.

De nakomelingen van Frans Fransens en Hayke Lieuwes.

Sjoukje Fransens, dochter van Frans Fransens en Hayke Lieuwes, werd op 10 september 1773 in Aalsum geboren en op 26 van die maand aldaar gedoopt. Op 21 februari 1802 trouwde zij in Dokkum met Geert Rijks van Meekeren, zoon van Rijk van Meekeren en Anna Margrieta Weits, die op 29 januari 1777 in Leeuwarden werd geboren. Rijk sr. was "corporaal in het Eerste Batterij van Aezonius". (Zie het artikel van P. Dijkstra over Van Meekeren, Sneuper no. 52).

In 1808 kopen zij van Sjoerd en Pieter Fransens, twee ooms van Sjoukje, een kleine scheepswerf aan het Klein Diep en het Nauw, genaamd De Lytse Helling. De timmerschuur van deze werf heeft tot ongeveer 1970 bestaan. Volgens het verzoekschrift tot patent om het bedrijf uit te oefenen, werkten er minder dan vijf knechten op deze kleine scheepswerf.

Sjoukje en Geert bleven kinderloos. Op 20 oktober 1811 wordt Geert Rijks van Meekeren burger van de stad Dokkum. Hij is woonachtig in het huis Wijk C, no. 96.

Zowel in 1810 als in 1811 worden er volgens de koopbrieven schepen afgeleverd, ondermeer een Snikkeschip. Op de acte wordt vermeld: Geert Rijks van Meekeren Mr. Scheepstimmerbaas.

Geert Rijks van Meekeren raakt evenwel aan de drank en op 10 juni 1817 wordt in een advertentie in de Leeuwarder Courant de scheepswerf te koop aangeboden. Er wordt blijkbaar geen koper gevonden, want op 10 maart 1820 staat er weer een advertentie in de Leeuwarder Courant waarin de timmerschuur met twee hellingen opnieuw te koop wordt aangeboden.

Op dinsdag vier april 1820 werd door notaris Gerhardus Wiebes Postuma ten huize van Adrianus Eisma, kastelein van de herberg De Swaan te Dokkum, een openbare zitting gehouden, waarin Geert Rijks van Meekeren, geassisteerd door zijn vrouw, Sjoukjen Fransens van der Werff, toestemming geven tot finale verkoop van:

Ten eerste: Een huizinge en timmerschuur gelegen in Wijk C, no. 96, te Dokkum, voorzien van drie kamers, provisiekelder, regenwaterbak en verdere gerieflijkheden;

Ten tweede: Een zomerhuis, gelegen aan de stadswal in Wijk C, bij de Drie Pijpen, te Dokkum, zonder huisnummer.

Of de twee hellingen samen met de timmerschuur te koop zijn aangeboden, blijkt niet uit de acte tot finale verkoop. Geert Rijks van Meekeren raakt door de drank aan lager wal en komt op 23 oktober 1820 in het Verbeterhuis van Leeuwarden terecht, waaruit hij op 16 april 1821 wordt ontslagen.

In 182? wordt zijn faillissement uitgesproken.

Op 3 september 1826 overlijdt zijn vrouw, Sjoukje Fransens van der Werff, in het huis Wijk D, no. 130 te Dokkum. In de overlijdensakte wordt het beroep van Geert Rijks van Meekeren aangegeven als timmerknecht. Na het overlijden van zijn vrouw belandt hij in het armhuis te Dokkum.

Op het Oude Kerkhof op de Markt in Dokkum kocht Geert Rijks van Meekeren in 1826 twee graven, no. 71 en no. 72. Volgens de grafregisters van Dokkum is noch Sjoukje Fransens van der Werff, noch Geert van Meekeren daarin begraven.

Van hem is tot op heden niet bekend wanneer en waar hij is overleden. Nadere informatie is welkom!

Frans Fransen van der Werf, zoon van Frans Fransen en Baukjen Pieters Bos, werd op 30 oktober 1794 in Dokkum geboren. In 1815 werd hij gekeurd voor de militaire dienst. Daar zegt hij een "kwaad borst" te hebben. Dat zijn gezondheid niet al te best is, blijkt uit zijn overlijden op 24 augustus 1817 te Dokkum. In de overlijdensacte wordt

vermeld: *Frans Fransens van der Werff* (met dubbel f). *Beroep: Gruttersknecht, in het huis Wijk D, no. 58.*
Hij blijft ongehuwd.

Pieter Fransen van der Werf, zoon van Frans Fransen en Baukjen Pieters Bos, werd op 5 mei 1797 te Dokkum geboren. In 1816 werd hij ingeschreven voor de militaire dienst. Er worden geen bijzonderheden vermeld. Zijn beroep is kleermaker.

Op 22 januari 1818 trouwt hij in Dokkum met Anna Henriëtta van Barneveld, dochter van Antoni van Barneveld en Anna Henriëtta Schellinger. Antoni van Barneveld werd op 16 februari 1758 in Utrecht geboren. Zijn beroep was kleermaker. In 1785 gaat hij naar Dokkum. Op 3 maart 1792 werd hij burger van de stad Dokkum. Op 23 februari 1793 werd zijn dochter Anna Henriëtta geboren.

Volgens de proclamatieboeken van Dokkum kopen Anthony van Barneveld, meester keurslijfmaker, en Anna Henriëtta Schellinger, echtelieden in Dokkum, op 12 november 1804 van Ritske Hoornsma, oud-vroedman te Dokkum, een huis staande op de Hogepol te Dokkum voor de som van 500 guldens en 77 stuivers, te betalen in 10 termijnen.

Het huis had als burens ten oosten de oud-vroedman Ritske Hoornsma, de weduwe van Simen Jans ten zuiden, Siebe Coster ten westen en de straat ten noorden. Dit huis op de Hogepol is gelegen in wijk C no. 170, in 1870 vernummerd in C 193.

Piet Fransen van der Werf en Anna Henriëtta van Barneveld krijgen twee kinderen, die beiden in Dokkum worden geboren:

1. Anna Henriëtta, geboren op 21 februari 1818
2. Frans, geboren op 28 augustus 1822.

Pieter van der Werff was geen gemakkelijke man. Zo werd hij op 15 december 1824, 27 jaar oud, gehuwd en vader van twee kinderen, veroordeeld tot een gevangenisstraf van één maand en een geldboete van acht gulden wegens mishandeling van Frans Westers, samen met zijn broer Jan, oud 21 jaar en als militair met groot verlof.

Maar op 16 februari 1827 vindt opnieuw een ernstig feit plaats. Hij mishandelt dan zijn schoonvader, Anthony van Barneveld, oud 69 jaar, en zijn huisvrouw, Anna Henriëtta van Barneveld, "naar onderscheidene tijden", maar speciaal op 16 februari 1827. Hij wordt daarvoor veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie maanden en een geldboete van wederom acht gulden. Wellicht is hier het overmatig gebruik van sterke drank in het spel.

Daarna wordt hem de toegang tot het huis van zijn schoonvader ontzegd en trekt hij bij zijn eigen vader en moeder, die op De Dijk 58 wonen, in. Daar sterft hij, 2 jaar later, op 2 juni 1829 op de leeftijd van 32 jaar.

Anthony van Barneveld was vlak daarvoor, op 23 mei, overleden. Toeval?

Lieuwe Fransen van der Werf, zoon van Frans Fransen en Baukjen Pieters Bos, werd 19 maart 1800 in Dokkum geboren. In het jaar 1819 gaf hij zich vrijwillig op voor de militaire dienst en komt onder de wapenen. Verder worden geen bijzonderheden vermeld.

Op 25 mei 1823 trouwt hij in Dokkum met Jietske Aukes Morrema, dochter van Auke Oebeles Morrema en Marijke Minnes Hayma. Jietske of Jetske is op 13 februari 1800 in Dokkum geboren en overlijdt aldaar op 7 april 1870.

Het beroep van Lieuwe Fransen is timmerman.

In de huwelijksacte wordt als naam vermeld Lieuwe van der Werff (met dubbele f), zoon van Frans Fransen van der Werff (dus ook met dubbele f!). In plaats van Jietske wordt vermeld Jetske Morrema. Zij wonen in Dokkum, Wijk A no. 40 of 42. Hij overlijdt op 10 oktober 1855 evenwel in het huis Wijk A no. 76. In de overlijdensacte is de familienaam Van der Werf.

Lieuwe en Jietske krijgen acht kinderen, die allen in Dokkum worden geboren:

1. Auke, 20 april 1824
2. Baukje, 29 juni 1826
3. Frans, 10 februari 1829
4. Maria, 18 september 1831
5. Trijntje, 25 december 1833
6. Minne, 10 augustus 1836
7. Rinske, 5 september 1839
8. Pieter, 5 maart 1842 (ovl. 13 september 1847)

Jan Fransen van der Werf, de jongste zoon van Frans Fransen en Baukjen Pieters Bos, werd op 11 juli 1803 in het huis Wijk D, De Dijk no. 58 te Dokkum geboren (thans Dijk nr. 20, Hr. R. de Beer). In 1822 geeft hij zich op voor de militaire dienst maar hij wordt afgewezen omdat hij als 19-jarige te jong is. Zijn beroep is dan sloopstimmerknecht.

Op 11 april 1830 trouwde hij in Dokkum met Anna Sebina, die evenals hij Van der Werf als familienaam draagt.

Anna Sebina van der Werf, die geen familie van hem is, is op 16 juni 1802 in Aalsum geboren. Zij is een dochter van Sake Jans van der Werf, geboren omstreeks 1770 in Veenwouden en op 19 november 1826 in Dokkum overleden. In 1811 neemt hij de naam Van der Werf aan.

Deze is gehuwd met Antje Tjeerds de Vries, die omstreeks 1772 ook in Veenwouden is geboren en op 18 januari 1824 in Dokkum is overleden. Zij kregen zeven kinderen waarvan Anna Sebina de middelste is. Anna Sebina had een jongere broer, Johannes Sakes van der Werf, in 1807 in Aalsum geboren en

gehuwd met Trijntje Tjeerds Wassenaar. Hij is de grootvader van Sake Tjeerds van der Werf, op 30 januari 1870 in Dokkum geboren en op 1 mei 1955 op Schiermonnikoog overleden. Hij is bekend geworden als de eigenaar van *Hotel Van Der Werff* van Schiermonnikoog. Op deze familie komen wij later uitgebreid terug.

Jan Fransen van der Werf(f) en Anna Sebina van der Werf(f) krijgen acht kinderen, die allen in Dokkum worden geboren:

1. Sake, 20 juni 1830
2. Frans, 15 december 1832
3. Sjoerd, 15 december 1832
4. Baukje, 12 juni 1835
5. Antje, 16 juni 1838
6. Trijntje, 23 december 1842
7. Antje, 1 september 1845
8. Anna, 18 augustus 1846.

De nakomelingen van Pieter Fransen van der Werff en Anna Henriëtta van Barneveld.

Eén of twee f-en. In de huwelijksacte van Pieter en Henriëtta wordt Van der Werf met één 'f' geschreven. Zo ook in de geboorteacte van hun dochter Henriëtta. In de geboorteacte van hun zoon Frans en in de overlijdensacte van Pieter staat Van der Werff met dubbel 'f'.

Na het overlijden van Pieter Fransen van der Werff blijft zijn weduwe, nog maar 36 jaar oud, onverzorgd achter met 2 jonge kinderen. Zij gaat dan de kost verdienen als modegoedmaakster, wat we nu costumière zouden noemen. Haar dochter wordt naaister en haar zoon schoenmakersknecht.

In 1841 neemt zij een kostganger in huis, een zekere Jacques Ambroise Wouters of Wauters.

Jacques Ambroise Wouters, van beroep muziekmeester, was op 24 februari 1804 in Amsterdam gedoopt als zoon van de ongehuwde Francina Wouters.

Hij was getrouwd met Maria Suzana Fiers, die in 1806 in Utrecht was geboren als dochter van Johan Fiers en Atje Ranzte. Het echtpaar was in 1836 naar Dokkum getrokken en woonde in het huis Wijk D no. 12, alwaar Maria Suzana Fiers op 16 mei 1841 overleed.

Anna Henriëtta van der Werff. In het huis van haar moeder woont Anna Henriëtta, 23 jaar oud, in de nabijheid van Jacques Wouters, 37 jaar. Het is zeer waarschijnlijk dat Jacques Ambroise en Anna Henriëtta elkaar al langer kenden, want op 7 december 1840 brengt zij een levenloos kind ter wereld. Zij trouwen op 5 augustus 1841 in Dokkum, 2 maanden na het overlijden van Maria Suzana Fiers, zijn eerste vrouw.

Op 17 augustus 1844 wordt er een zoon geboren, die de naam krijgt van Johannes Antonius Wauters. Deze wordt geboren in het huis van haar moeder, Anna Henriëtta van Barneveld, in Dokkum. Maar de dochter geeft Amsterdam als woonplaats op. Kennelijk is het echtpaar al uitelkaar, want de vader, Jacques Ambroise Wauters, overlijdt op 10 oktober 1844 in Utrecht.

Waar Anna Henriëtta van der Werff en haar zoon, Johannes Antonius, daarna verbleven en hoe het hen verder is vergaan, is mij niet bekend.

Frans Pieters van der Werff, zoon van Pieter Fransen van der Werff en Henriëtta van Barneveld, wordt op 28 augustus 1822 in Dokkum geboren.

Op 11 april 1847 trouwt hij aldaar met Eva Christina Revier, dochter van David Revier en Grietje Wijnants uit Leeuwarden. Eva wordt op 29 oktober 1819 aldaar geboren en overlijdt aldaar op 29 november 1907. Frans van der Werff is aanvankelijk schoenmaker. Later wordt hij bode bij de Telegraphie. Zij kregen zeven kinderen, die allen in Dokkum worden geboren.

David Revier is een telg uit een Hugonotengeslacht. Hij is omstreeks 1772 in Amsterdam geboren en vestigt zich in Leeuwarden op 5 maart 1826. Hij heeft een kastenmakerij in het Rochebrunesteegje no. 138, dat zich naast het Frieslandcollege in de Grote Kerkstraat bevindt. David Revier en Grietje Wijnants krijgen twee dochters, Eva Christina en Angenieta.

Angenieta Revier, geboren op 21 juni 1823 te Leeuwarden, trouwt op 19 januari 1845 met Arnoldus Douwes Eisma, op 19 maart 1820 in Dokkum geboren en op 19 oktober 1907 in Leeuwarden overleden.

Arnoldus Eisma en Angenietje Revier krijgen acht kinderen, waaronder een zoon (no. 7), die de naam krijgt van David.

David Revier overlijdt in Leeuwarden op 12 juli 1846, 74 jaar oud. Grietje Wijnants aldaar op 28 februari 1857, 65 jaar oud.

Frans van der Werff en Eva Christina vernoemen geen der kinderen naar zijn vader, Pieter van der Werff, hetgeen veelzeggend is. Zijn oudste dochter, Anna Henriëtta, wordt naar zijn moeder vernoemd, zijn oudste zoon, David, naar zijn schoonvader, David Revier.

Het gevolg is dat zowel bij de Eisma's als bij Van der Werff de voornaam David voorkomt.

Frans van der Werff trad als schoenmakersknecht in dienst van schoenmaker Eelke Ronne, die in de Hoogstraat no. 13

gevestigd was in twee panden, de nummers A 428 en A 429. Frans, 17 jaar oud, woonde in die tijd in bij zijn moeder op de Hogepol.

Na zijn huwelijk in 1847 woonde hij in de Keppelstraat D 120 en daarna naast zijn werkgever in de Hoogstraat no. 13. Na zich zelfstandig gevestigd te hebben, woonde hij in de Oudemanssteeg no. 27 en na de dood van zijn moeder in 1856 op de Hogepol C 170.

Het nageslacht van Frans van der Werff.

Uit het huwelijk van Frans van der Werff en Eva Christina Revier werden, zoals hiervoor werd vermeld, zeven kinderen geboren, allen in Dokkum.

Anna Henriëtta van der Werff op 17 februari 1848.

Haar beroep is aanvankelijk dienstbode. Zij is nog ongehuwd als zij op 20 januari 1871 bevalt van een dochter, die de naam krijgt van Eva Christina. Zij woont met haar dochter bij haar ouders op de Hogepol no. 193. Eva blijft daar wonen als Anna Henriëtta naar Leeuwarden vertrekt. Eva overlijdt jong. Zij overlijdt in Dokkum op 3 juli 1875. Anna Henriëtta maakt als dienstbode in Leeuwarden kennis met Petrus Johannes Panbakker, koopmansknecht in Leeuwarden.

Petrus, geboren 26 november 1852 in Harlingen, katholiek, is een zoon van Johannes Petrus Panbakker, van beroep dakpannenmaker, geboren in Achlum, en Jeltje Spoelstra.

Petrus en Anna Henriëtta trouwen 14 mei 1876 in Leeuwarden. Zij krijgen twee kinderen, Jeltje en Frans. Anna Henriëtta overlijdt in Leeuwarden 25 oktober 1926 en Petrus aldaar 15 december 1938.

David van der Werff op 10 maart 1849.

Was 3 februari 1870 in Dokkum gehuwd met Anna Elisabeth Velkers en na haar overlijden 11 november 1875 hertrouwd met Henrica Geertruida Feuben in Dokkum.

Op het nageslacht van David van der Werff zal in het vervolg uitgebreid worden ingegaan.

Grietje van der Werff op 13 juni 1851.

Zij wordt van beroep dienstbode. Ook zij is nog ongehuwd als zij in Dokkum op 19 augustus 1874 bevalt van een dochter, die de naam krijgt van haar grootmoeder, Anna Henriëtta. Grietje vertrekt naar Amsterdam waar zij op 15 november 1882 trouwt met Oene Witteveen, van beroep werkman.

Oene is 2 maart 1851 in Dokkum geboren en is een zoon van Jan Witteveen en Pietje Lubberts Veldkamp. Bij dit huwelijk wordt Anna Henriëtta, dochter van Grietje, geëcht. Het huwelijk is maar van korte duur, want 15 januari 1885 sterft Oene Witteveen.

Maar er wonen meer Dokkumers in Amsterdam. Zij ontmoet Jacob Minnes van Minnen, zoon van Minne Engels van Minnen en Sijbrigje Osinga en 19 september 1848 in Dokkum geboren. Op 13 april 1898 trouwen Grietje en Jacob in Amsterdam. Ook dit huwelijk is maar van korte duur, want op 25 augustus 1902 sterft Jacob aldaar.

In oktober 1879 krijgt Grietje, ongehuwd, een dochter, die de naam Eva Christina krijgt. Deze overlijdt op 25 juni 1880 in Amsterdam op de leeftijd van 9 maanden. In mei 1890 schenkt ze, ongehuwd, als weduwe van Oene Witteveen, wederom het leven aan een dochter, die ook Eva Christina wordt genoemd, maar al op 13 december van dat jaar overlijdt, 8 maanden oud. Grietje had in haar laatste huwelijk een zoon gekregen, die Jacob genoemd werd. Haar dochter, Anna Henriëtte, was gehuwd met Cornelis van Veen. Zij kreeg twee kinderen, Lenie en Eva. Pietje van der Werff op 20 januari 1854.

Zij blijft ongehuwd en woont bij haar ouders in Dokkum. Als Frans van der Werff en Eva Christina Revier Dokkum verlaten op 13 maart 1885 en zich in Leeuwarden vestigen, gaat Pietje op 23 juni 1886 ook daarheen maar trekt niet bij haar ouders in. Haar beroep is werkster. Op oudere leeftijd wordt zij opgenomen in het rusthuis van de Hervormde Diaconie in de Grote Kerkstraat no. 24 in Leeuwarden. Op 9 maart 1937 overlijdt zij aldaar 83 jaar oud.

Angenieta van der Werff op 25 februari 1857.

Overleden te Dokkum 1 november 1858.

Frans van der Werff op 6 juli 1859.

Overleden te Dokkum 25 mei 1860.

Angenietje van der Werff op 1 april 1862.

Zij gaat met haar ouders op 13 maart 1885 naar Leeuwarden. Zij oefent geen beroep uit en zij blijft ongehuwd. Op 11 mei 1885 overlijdt zij aldaar nog geen 25 jaar oud.

Het nageslacht van David van der Werff I.

David van der Werff, zoon van Frans van der Werff en Eva Christina Revier, werd op 10 maart 1849 in Dokkum geboren in de Keppelstraat 12c. Daarna verhuisde het gezin van Frans van der Werff naar de Hoogstraat no. 13 en vervolgens naar de Oudemanssteeg no. 27.

Na het overlijden van zijn grootmoeder, Anna Henriëtta van Barneveld, op 11 februari 1856 vertrok David naar het ouderlijk huis op de Hogepol no. 170.

David van der Werff trouwde op 3 februari 1870 met Anna Elisabeth Velkers, dochter van Christiaan Frits Velkers en Maria Pelder uit Leeuwarden. Anna Elisabeth Velkers werd aldaar geboren op 18 april 1850.

In 1852 verhuisde het gezin van Christiaan Frits Velkers naar Kollum, waar nog zes kinderen werden geboren. Zijn

beroep was aanvankelijk postbode, later kastelein en tolgaarder bij het Kollumer veerhuis.

Anna Elisabeth Velkers werkte vanaf haar veertiende jaar als dienstbode, eerst in Achtkarspelen en in 1867 in Ee. In 1868 wordt zij dienstbode bij de familie Gerard van Suchtelen en zijn vrouw Constantia van Nauta Rinia, kantonrechter in Dokkum. Zij werd inwonend in het grote huis op de Hogepol.

Anna Elisabeth Velkers en David van der Werff, ook wonend op de Hogepol, werden verliefd en trouwden op 3 februari 1870, 20 en 21 jaar oud. Zij kregen drie kinderen.

Hun huwelijk was geen geluk beschoren, want op 17 maart 1874 overleed Anna Elisabeth Velkers in Dokkum aan tbc, nog geen 24 jaar oud, David achterlatende met drie kleine kinderen van bijna 4 en 2 jaar en één van nog geen maand oud.

Maar er kwam hulp. Henrica Geertruida Feugen ontfermde zich over het gezin en David van der Werff en Henrica Geertruida Feugen trouwden op 11 november 1875 in Dokkum.

David van der Werff was werkzaam bij de notarissen Postuma en Goslings te Dokkum als boekhouder. Op 1 januari 1873 werd hij bovendien aangesteld als administrateur bij het weeshuis alhier, nog maar 23 jaar oud.

Het nageslacht van David van der Werff en Anna Elisabeth Velkers.

Zij kregen drie kinderen. Hun eerste kind kreeg de naam Frans. Dit werd op 16 april 1870 in Dokkum geboren. Als jongeman van 16 jaar oud vertrekt hij op 8 mei 1886 naar Kampen. Op 14 februari 1891 gaat hij naar Leeuwarden. Zijn beroep wordt bierhandelaar bij zijn oom Petrus Panbakker. Hij levert zijn waren af bij hotels, restaurants en cafe's.

Eén van zijn klanten is een knappe kasteleinsweduwe, Janke Wever-Veenstra. Zij was op 2 juni 1869 toevallig in Dokkum geboren, want haar vader, schipper Johannes Willems Veenstra, afkomstig van Veenwouden, was op doorreis in Dokkum. Haar moeder was Antje Johannes Oegema, eveneens woonachtig in Veenwouden.

Uit haar huwelijk met Lammert Wever had zij drie kinderen.

Als jonge en knappe kasteleinse had ze over gebrek aan bewonderaars niet te klagen, maar Frans won het pleit en trouwde met haar op 20 maart 1897 in Leeuwarden.

Zij kregen samen drie kinderen:

1. David, geboren Groningen 8 juni 1898.
2. Anna Francisca, geboren Groningen 3 december 1900.
3. Anna Elisabeth Maria, geboren Amsterdam 9 februari 1909.

Frans overleed in Utrecht op 24 september 1943. Zijn vrouw, Janke, overleed in Amsterdam op 16 november 1931.

Frans woonde vanaf 1908 in Amsterdam. Hij was daar procuratiehouder bij de firma Eberwein, zonwering.

(vervolg op bl. 128)

KWARTIERSTAAT FERWERDA (1) .

Klaas J. Bekkema

In de komende Sneupers zal weer een aantal bijdragen van mijn hand worden opgenomen. Aangezien ik gebonden ben aan (beperkte) ruimte, is de opzet enigszins veranderd. Als ik een kwartierstaat behandel, dan zal ik gewoonlijk beginnen met een kwartierdrager die geboren is in de 19de eeuw. En dan wordt die kwartierstaat uitgewerkt in zes generaties, misschien wel minder, dat hangt van de hoeveelheid gegevens af, die dan voorhanden is.

De resterende gegevens zullen dan niet meer volgen, want sommige kwartierstaten gaan wel terug tot in de 15de en in de 16de eeuw.

Als men wel belang bij vervolgen heeft, dan kan dat via mijn email-adres worden afgehandeld. Alleen in overleg met de redactie, want misschien zijn er wel dingen bij, die later alsnog behandeld kunnen worden in een volgende Sneuper. Dus vragen naar vervolgen kunnen alleen maar via de redactie lopen, zij nemen die dan op in hun vragenrubriek en spelen het wel aan mij door.

Ik begin nu met een kwartierstaat van Sake Ferwerda, een kollega van mij van het Ryksargyf. De gegevens zijn alweer zo'n vier jaar geleden uitgezocht, toen kon ik nog niet beschikken over B.S. gegevens, die uitgewerkt zijn op de computers. Daarom zal het U opvallen, dat er nog behoorlijk veel overlijdens- en sommige huwelijksdatums ontbreken. Alle kwartierstaten, die in de komende tijd worden behandeld, zijn gebaseerd op puur onderzoek in de Burgerlijke Stand van de desbetreffende gemeenten en de DTB-boeken van die gemeenten. Ik heb geen onderzoek gedaan in het Rechterlijk Archief van de Nedergerechten van de desbetreffende grietenijen. Daar ontbreekt het mij gewoon aan de tijd voor.

De gegevens van de Dongeradelen, Dantumadeel en Kollumerland behelsen slechts maar circa 10 % van mijn genealogisch archief. Maar deze summiere gegevens wil ik toch graag publiceren en voor jullie als lezers van de Sneuper beschikbaar stellen.

Kwartierstaat van Sake Ferwerda

--III--

- 4 **Sake Ferwerda**, geb. 23.3.1881 te Hantumhuizen, pakkers-knecht en betonwerker, ovl. 9.1940. Sake tr. **4.6.1908 te Oostdongeradeel** (1) met Hiltje Wiersma, geb. 12.10.1883 te Wetzens, ovl. 24.9.1921 te Aalzum, d.v. Thomas Willems Wiersma en Antje Jacobs Hansma. Sake tr. 28.6.1923 te Oostdongeradeel (2) met Aafke Smits, geb. 19.11.1889 te Hantumhuizen, ovl. n1940, d.v. Pieter Jochums Smits en Sieuwke Jans Buwalda.

--IV--

- 8 **Auke Sakes Ferwerda**, geb. 27.9.1846 te Betterwird, boerenknecht, ovl. v6.1908. Auke tr. 14.5.1874 te Westdongeradeel met
- 9 **Tjerkje Tjipkes de Vries**, geb. 21.9.1849 te Hantumhuizen, ovl. 17.3.1937 te Dokkum. Tjerkje tr. 1.7.1905 te Oostdongeradeel (2) met Lolke Lieuwes Hoekstra, geb. 18.12.1845 te Niawier, arbeider, ovl. 25.2.1910 te Oostrum, z.v. Lieuwe Lolkes Hoekstra en Wilhelmina Lieuwes Jaarsma. Lolke was wed. v. Antje van der Pas, ovl. v7.1905.

--V--

- 16 **Sake Gerrits Ferwerda**, geb. 29.11.1803 te Hiaure, arbeider, ovl. n5. 1874 te Betterwird. Sake tr. 13.5.1837 te Westdongeradeel (1) met Martsen Renses Wiersma, geb. 2.3.1816 te Rinsumageest, ovl. 12.7.1841 te Betterwird, d.v. Rinse Jans Wiersma en Janke Pieters van der Ploeg. Sake tr. 20.5.1844 te Westdongeradeel (2) met
- 17 **Jeltje Aukes Sipma**, geb. 14.8.1802 te Bornwird, ovl. n5. 1874 te Betterwird.
- 18 **Tjipke Jans de Vries**, geb. 17.7.1806 te Hantumhuizen, boerenknecht en arbeider, ovl. 5.1874/7.1905 te Hantumhuizen, Tjipke tr. 26.12.1830 te Dokkum met
- 19 **Tjitske Tjerks Prins**, geb. 4.4.1810 te Aalzum, ovl. 5.1874/7.1905 te Hantumhuizen.

--VI--

- 32 **Gerrit Hettes Ferwerda, ged. 18.9.1771 te** Hiaure, mr. verwer en mr. glasemaker, ovl. 22.4.1832 te Betterwird. Gerrit tr. 8.4.1798 te Hiaure met
- 33 **Antje Durks Holwerda, ged. 9.3.1777 te** Ee, ovl. 1.10.1852 te Dokkum.
- 34 **Auke Sipkes Sipma, geb. 1765 te** Oenkerk, ged. 7.5.1807 te Bornwird, arbeider, ovl. 15.1.1850 te Bornwird. Auke tr. 1.6.1794 te Reitsum met

- 35 **Yttje Ritskes Reitsma**, geb. 3.3.1775 te Reitsum, ovl. v5.1844 te Bornwird.
- 36 **Jan Sipkes de Vries**, geb. 8.3.1769 te Hantumhuizen, gardenier, ovl. n12.1830 te Hantumhuizen. Jan tr. 8.6.1800 te Hantumhuizen met
- 37 **Aukjen Tjipkes Hellinga**, geb. 22.11.1773 te Hantum, ovl. 16.11.1819 te Hantumhuizen.
- 38 **Tjerk Sipkes Prins**, geb. +1781 te Aalzum, koemelker en arbeider, ovl. 29.11.1858 te Aalzum. Tjerk tr. 3.7.1803 te Wetzens met
- 39 **Wytske Tjallings Rekker**, geb. ±1783 te Bergum, ovl. 10.10.1845 te Dokkum.

--VII--

- 64 **Hette Gerrits**, afk. van Hiaure, ged. 25.1.1728 te Morra, mr. verwer, ovl. v1811. Hette tr. 20.5.1764 te Hiaure met
- 65 **Saakjen Aedes**, geb. ± 1742 te Hiaure, ovl. v1811.
- 66 **Durk Martens Holwerda**, ged. 28.4.1743 te Holwerd, ovl. n1811. Durk tr. 16.8.1772 te Hantumhuizen met
- 67 **Trijntje Louws**, geb. ±1750 te Hantumhuizen.
- 68 **Sipke Harkes**, ged. 15.8.1723 te Oenkerk, schipper, ovl. 1796/1797 te Oenkerk. Sipke tr. 29.12.1748 te Oenkerk met
- 69 **JeItje Aukes**, ged. 12.3.1730 te Oenkerk, ovl. n1804 ald.
- 70 **Ritske Binnes**, geb. ±1745 te Reitsum. Ritske tr. 16.1.1785 te Reitsum (2) met Maaike Andries, geb. ±1755 te Reitsum. Ritske tr. 24.5.1770 te Reitsum (1) met
- 71 **Grietje Jans**, geb. ±1747 te Reitsum, ovl. 1783/1785 ald.
- 72 **Sipke Jans**, geb. ±1738 te Hantumhuizen. Sipke ft. 16.6.1765 te Hantumhuizen met
- 73 **Dettje Wytzes**, afk. van Hantumhuizen, ged. 20.11.1740 te Hallum.
- 74 **Tjipke Martens Hellinga**, ged. 1.6.1738 te Holwerd, ovl. v1819 te Hantum. Tjipke tr. ± 1760 te Hantum met
- 75 **Sjoukjen Tjipkes**, ged. 2 1.2.1734 te Ternaard, ovl. v1819 te Hantum.
- 76 **Sipke Pieters Prins**, afk. van Rinsumageest, ged. 4.1.1756 te Birdaard, landbouwer, ovl. 12.11.1827 te Aalzum. Sipke tr. 18.2.1798 te Wetzens (2) met Bregtje Klazes, geb. ±1770 te Wetzens, ovl. n11.1827 te Aalzum. Sipke otr. 4.1.1778 te Rinsumageest en tr. 11.1.1778 te Raard (1) met
- 77 **Tjitske Tjerks**, geb. ±1756 te Raard, ovl. v1798 te Wetzens.
- 78 **Tjalling Wygers**, geb. ± 1743 te Bergum, ovl. 1808 ald.. Tjalling tr. 1.8.1773 te Bergum met
- 79 **Geeltje Sjoerds**, geb. ±1750 te Bergum, ovl. n1808 te Wetzens.

- 128 (?) **Gerrit Hettes**, geb. ±1697 te Blija. Gerrit otr. 4.5.172 1 te Lioessens met
- 129 (7) **Rixtje Sybes, geb. ± 1700** te Lioessens.
- 132 **Marten Dirks**, ged. 19.10.1705 te Holwerd. Marten otr. 30.4.1729 te Holwerd met
- 133 **Sybrigjen Johannes, geb. ± 1707** te Blija.
- 134 **Lourens Douwes**, geb. ± 1708 te Hiaure. Lourens tr. 14.4.1732 te Hiaure met
- 135 **Antje Pybes**, geb. ±1710 te Hiaure.
- 136 **Harke Sipkes, geb. ± 1685** te Bergum, molenaar, schipper en boer, ovl. n1765 te Oudkerk. Harke tr. 18.5.1710 te Rijperkerk (1) met Jeltje Evens, geb. ±1687 te Rijperkerk, ovl. v1720 te Oenkerk. Harke tr. ±1720 te Oenkerk (2) met
- 137 **Saapke Sapes**, geb. ±1685 te Roodkerk, ovl. 1753/1754 te Oudkerk. Saapke otr. 16.1.1707 te Roodkerk (1) met Anne Kornelis, geb. ±1680 te Oenkerk, ovl. v1720 ald..
- 138 **Auke Sjoerds**, geb. ±1695 te Oenkerk, veenbaas, ovl. 1763 te Oenkerk. Auke tr. ± 1720 te Oenkerk met
- 139 **Antje Pieters**, geb. ± 1697 te Oenkerk, ovl. 1754/1755 ald.
- 144 (?) **Jan Jans**, geb. ±1705, landbouwer, ovl. n1766 te Hantumhuizen.
- 146 **Wytse Dirks**, geb. 3.1710 te Hallum, ged. 3 1.1.1712 ald, mr. kleermaker, ovl. 1747/1750 te Hallumm. Wytse tr. 8.3.1733 te Aalzum met
- 147 **Tietje Broers**, ged. 11.10.1705 te Foudgum, ovl. 1747/1750 te Hallum.
- 148 =132 (Marten Dirks)
- 149 =133 (Sybrigjen Johannes)
- 150 **Tjipke Aukes**, geb. ±1705 te Ternaard, ged. 19.2. 1734 ald.. Tjipke tr. ±1730 te Ternaard (?) met
- 151 **Hiske Wybrens?**, geb. ± 1707 te Ternaard.
- 152 **Pieter Piers**, geb. 4.2.1716 te Birdaard, ged. 5.2. 1716 ald., landbouwer. Pieter tr. ±1745 met
- 153 **Yttje Geerts**, geb. ± 1722.
- 156 **Wyger Luitjens**, geb. ± 1708, afk. van Buitenpost, koemelker, ovl. v1749 te Kuikhorne onder Bergum. Wyger otr. 18.12.1733 te Bergum met
- 157 **Trijntje Pieters**, geb. ± 1694 te Kuikhorne onder Veenwouden,, ovl. 1783 te Kuikhorne onder Bergum. Trijntje tr. 29.3.1716 te Veenwouden met Wybe Sikkes, geb. ± 1691 te Kuikhorne onder Kooten, ovl. v1733.

OANFOLLINGEN KERTIERSTEAT RUYSCH

J. MEEMS

- 4.292.742 Hendrik I fan Brabant. Troud 1180.
4.292.743 Machteld fan Bologne.
8.585.480 Floris III, greve fan Hollân (1157-1190).
Stoarn 1190.
8.585.481 Ada fan Skotlân fan Huttingdon. Suster fan de
Skotse kening Malcolm IV. Stoarn 1208.
8.585.482 Otto I. Greve fan Zutphen en Gelre (1182-1207).

17.170.960 Dirk VI, greve fan Hollân (1091/1121).
Troud foar 1135.
17.170.961 Sophia von Rheineck, † 1176. "De edele gravinne,
die heilich was en wijs van sinne". 3x in reis
nei it hillige lân.
17.170.962 Henri, greve fan Skotlân. Earl of Nortumberland
and Huttingdon.
17.170.963 Ada fan Verennes.
17.170.966 Otto I, hartoch fan Beieren.
17.170.967 Agnus fan Zoon.
17.170.968 Stephen, kening fan Ingelân (1135-1154).
17.170.969 Machteld fan Bologne.
17.176.970 Dirk fan Elzas, greve fan Flaanderen.
Stoarn 1168.
17.176.971 Sybylle fan Anjou.

34.341.920 Floris III, greve fan Hollân (1091-1121).
Bûtengewoan ryk.
34.341.921 Geertruid fan Saksen Opper-Lotharingen.
Stoarn 1144. Feroare har namme yn Petronilla.
Sy wie in healsuster fan de Dútske kening
Lotharius III.
34.341.922 Otto fan Rheineck, greve fan Bentheim.
Stoarn 1150.
34.341.923 Geertruid fan Nordheim. Stoarn 1151. 1e houlik
Siegfried fan Ballested. Stoarn 1113.
34.341.924 David I, kening fan Skotlân (1124-1153).
Stoarn nei 1208.
34.341.936 Adele.
34.341.937 Arnulf.

34.341.941 Lindgarde fan Lutenburg.
 34.341.946 Geertruit fan Brunswyk. Stoarn 1117.
 34.341.947 Hendrik de Vette. Stoarn 1101.

68.683.840 Dirk V, greve fan Hollân (1049-1091).
 68.683.841 Othilde (fan Saksen?).
 68.683.842 Dirk I. 2e út'e famylje Matfridige, hartoch fan
 Opper-Lotharingen.
 68.683.872 Willem de Veroveraar.
 68.683.873 Geertruid.

137.367.680 Floris I, greve fan Hollân (1049-1061).
 Stoarn 1061.
 137.367.681 Geertruid fan Saksen. Stoarn 1113.
 2e houlik Robert de Vries.
 137.367.692 Otto fan Nordheim. Stoarn 1083.
 137.367.693 Richenza.
 137.367.694 Egbert I fan Brunswyk. Stoarn 1068. Greve fan
 Oostergo en Westergo.
 137.407.764 Bernard II fan Saksen.
 137.407.765 Elika fan Schweinfurt.

274.735.360 Dirk III, greve fan Hollân (993-1039).
 Stoarn 1039.
 274.735.361 Othilde fan Saksen. Stoarn 1044.

Sjoch ek: De Sneuper, nrs. 34,35,36,37,38,39,40,50,53.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Ik zoek nadere gegevens over Hiemstra, Jan Cornelis, geb. 1 1863 te Dokkum, die op 18' 19-jarige leeftijd naar Amerika is geëmigreerd. Zijn beroep was waarschijnlijk landbouwer. Graag meer info over zijn ouders en broers en zusters en voorouders.

Wie kan mij helpen?

Wat is wel bekend:

Hij is in Amerika (Pella?) gehuwd met Meggie Visser, die op 9-jarige leeftijd met haar ouders (1 1880) naar Amerika emigreerde. Jan overleed op 79-jarige leeftijd in februari 1942.

In Ca. 1903/05 ging Meggie Miemstra-Visser naar Nederland en bracht bij terugkomst de eerste tulpen naar Amerika-Pella.

G.W. Benjamins

DOKTERS, MEESTERS EN VROEDVROUWEN IN DOKKUM

L. Meerema

Deze reeks artikelen is ontleend aan een inventarisatie-onderzoek naar de Geneeskundige Situatie in Dokkum vanaf de 16de tot de 20ste Eeuw.

Alle archiefstukken van de stad Dokkum, zijn op namen en gegevens doorgezocht.

DE GENEESKUNDIGE SITUATIE IN DOKKUM van de 16^e tot de 20^e eeuw. (deel 1)

In de 16de Eeuw trokken de West-Europese stadsbesturen de verantwoordelijkheid voor het welvaren van hun stad naar zich toe en regelden vele zaken die daartoe konden dienen.

Zo werden o.a. de Armenzorg, de Stadsdokter, -Chirurgijnen, Apothekers en Vroedvrouwen voorwerp van aanhoudende zorg.

Deze beweging werd veroorzaakt door de toenemende invloed van het Humanistische programma dat al in de eerste helft van de zestiende eeuw een duidelijke invloed kreeg in de Friese steden. (1).

Bovendien werd op 31 maart 1580 de R.K. Godsdienst door de Staten van Friesland als staatsgodsdienst afgeschaft en vielen de inkomsten van de kloosters aan de Staten. Er werd besloten deze gelden aan te wenden voor het bouwen van Arm-, Gast- en Weeshuizen. De zorg voor de armen, wezen en zieken verschoof daarmee van de Kerk naar de Staat.

Op 20 oktober 1584 besloten de Gedeputeerde Staten van Friesland dat te Harlingen en Dokkum ten spoedigste een Gasthuis moest worden opgericht 'elck van hondert arme personen, sonder eenige distinctie off sij zijn vuytte plattelande of vuytte steden dat men elcke gasthuysvoors. soe veele greidland sal toestellen, dat sij vijff en twintig koeyen te hooy en te gras sullen moegen holden'. (2).

Op 29 november 1610 besloten de Raad en Gezworenen van de stad Dokkum tot het bouwen van een Weeshuis.

De armvoogdij droeg een bedrag bij van 2000 c.g. en bovendien werd in de jaren 1611, 1612 een omslag geheven over de huisflorenen (belasting) à 14 stuivers per floreen.

Dit Weeshuis is op 1 Mei 1615 geopend en werd tot 1622 bestuurd door de armvoogdij. Daarna werden weesvoogden en -voogdissen benoemd.

DE GENEESKUNDEBEOEFENAARS.

Van de 16de tot de 20ste Eeuw bestonden de geneeskundebeoefenaars uit drie groepen:

1. De academisch gevormde medicinae doctores, leden van het chirurgijns-gilde en de apothekers.
2. De steen- en breuksnijders en oculisten. (oogkijkers).
3. De kwakzalvers, olie- en zalfverkopers e.d.

De **MEDICINE DOCTORES** waren academisch gevormd; velen genoten hun opleiding aan de Universiteit van Franeker.

Ze stonden zelden in dienst van het stadsbestuur maar kregen een jaargeld om opdrachten van het bestuur uit te voeren; hetzelfde gold voor hun relatie met het Weeshuis.

Ze moesten de apotheken inspecteren en toezicht houden op de genees-, heel- en verloskundige verzorging en examens afnemen b.v. in de Ontleedkunde. (3).

Ze waren hoofdzakelijk theoretisch geschoold; hun terrein was scherp afgebakend. Zo mochten ze geen zware handelingen verrichten als breuken en blaasstenen opereren; dit moesten ze overlaten aan speciale steensnijders om hun reputatie niet in diskrediet te brengen, bovendien was het hun niet toegestaan wondranken klaar te maken of voor te schrijven, dit was voorbehouden aan de chirurgijns.

De **CHIRURGIJNS** moesten na een opleiding van twee tot vier jaar in de praktijk een examen doen waarbij ze moesten bewijzen dat ze verwondingen en zweren met zalf en verband konden behandelen; het afzettten van ledematen en het doen van chirurgische ingrepen als het verwijderen van blaasstenen werden aan hen toevertrouwd.

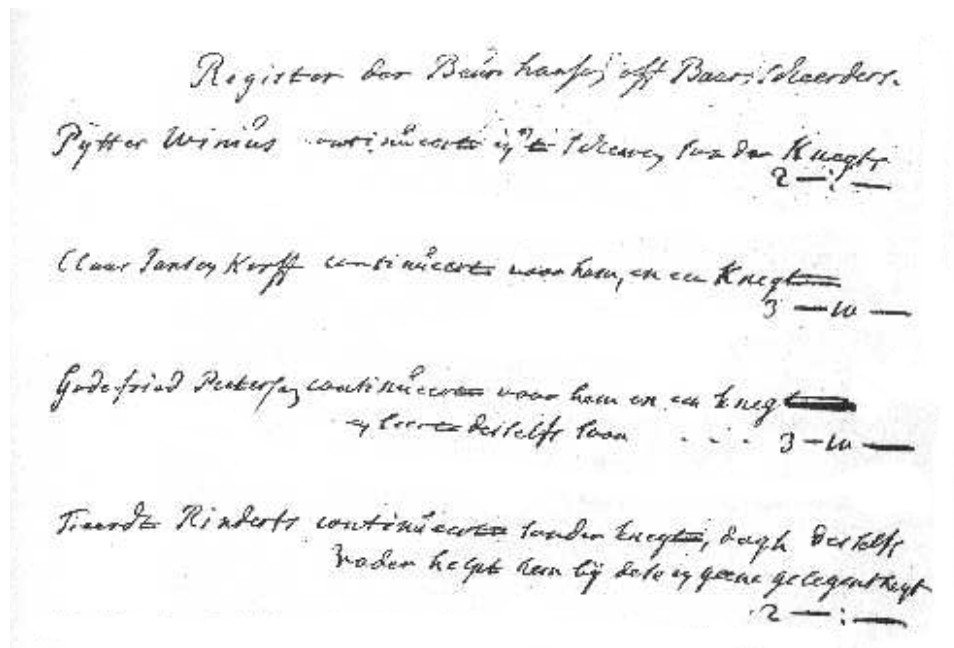
Verder verzorgden ze het staarsteken dat maar al te vaak op blindheid uitliep en niet te vergeten het aderlaten dat men toepaste op een menigte van kwalen, of zo maar, ter verbetering van de algehele gezondheid. (4).

Een aantal van hen had een vaste benoeming bij het Weeshuis. Naast chirurgijn was men meestal ook scheerbaas, vaak de kurk van hun bestaan.

Zowel med. doctores als chirurgijns en apothekers hadden meestal bijbaantjes: velen van hen zijn vroedsman of burgemeester geweest.

Er was veel concurrentie van beunhazen. Dezen moesten per jaar 2 c.g. aan boete betalen. Zie plaatje 1.

In het begin werden aan opleiding en examens van chirurgijns lage eisen gesteld; later beschikten ze over niet onbelangrijke kennis.

Plaatje 1: Register der Beunhaasen oft Baardsscheerders

Hun gereedschap bestond uit: scherpe mesjes voor aderlaten, klisterspuiten, spalken, vijzels, lancetten en tangetjes.

Het werk van de **APOTHEKERS** bestond uit het klaarmaken van de recepten die door de arts waren voorgeschreven.

Vaak bracht de arts zelf het recept naar de apotheek en kon daardoor persoonlijk toezicht uitoefenen op het bereiden van het medicijn.

Daarnaast hanteerden de apothekers de klisterspuit. zie plaatje 3.

Naast de genoemde beoefenaars der geneeskunde waren er de **VROEDVROUWEN** die gespecialiseerd waren in de verloskunde. (5.

ONTWIKKELINGEN IN DE GENEESKUNDE.

In het midden van de 13de eeuw publiceerde de schrijver Jacob van Maerland een boek over stenen; deze werden gezien als elementen met een symbolische betekenis. Van Maerland is echter in de ban van hun praktisch nut: ze kunnen bloed stelpen uit de neus, uit wonden of bij menstruatie, de barenspijn verlichten en als middel dienen tegen keelontsteking, neusverkoudheid, hoofdpijn, overgewicht en constipatie.

Zijn volgende boek ging over de toepassing van kruiden die ziekten en kwalen konden genezen. De hulp in geval van ziekte bestond uit zelfhulp, het medische bedrijf kende nog geen professionele hulp.

Plaatje 3: De apotheker aan het werk

In de 17de eeuw werden op medisch gebied opzienbarende ontdekkingen gedaan, o.a. door William Harvey: het ontdekken van de bloedsomloop. Men ging gebruik maken van de methoden van de natuurwetenschappen: experiment en observatie.

Toch was ook in de volgende eeuw de medische kennis nog zeer gering; de behandeling richtte zich eigenlijk alleen nog maar op de verschijnselen zonder vaak de oorzaak weg te nemen.

Een arts in de 18de eeuw zag patiënten met "darden dagse kortze, bynnenkorsen, himroides oft aches (aambeien), waetersught, gycht, hartleyvigheyt, vallende siekte, ruyt en graviel (nierstenen). (6.

De befaamde vroedvrouw C.G.Schrader (1655-1745) gaf keer op keer blijk van haar vast geloof in het verzien, d.w.z. dat aan de vrucht een afwijking kon worden overgedragen doordat de moeder iets ergs had waargenomen. (7.

Vele eeuwen vierde de kwakzalverij hoogtij. Pas op 17 september 1801 vaardigt de Commissie van Onderzoek en Toevoorzicht een verbod uit van de kwakzalverij en het aanbevelen van geheime geneesmiddelen in hunne couranten.

Konkreet werd gewaarschuwd tegen Van der Veen's elixer. Dit heeft geen geneeskundige werking en mag dus niet als zodanig worden verkocht.

Verder werd een lijst gemaakt van beruchte kwakzalvers in Friesland. Op deze lijst kwamen o.a. de namen voor van Doede Smith en Fetje May uit Dokkum.

Sommigen werd de grond onder de voeten te heet: Rothumel verlegde zijn werkterrein van Leeuwarden naar Dokkum.

Het Gemeentebestuur kreeg de opdracht hem zo snel mogelijk het werken te verbieden. Veel hielp dit niet; hij kreeg in 1801 opnieuw een waarschuwing.

Tot 1804 hield hij zich rustig maar vroeg toen toestemming om zonder examen als bevoegd heelmeeester te mogen optreden, ook wilde hij zich graag als tandarts vestigen maar hij vond het niet nodig hiervoor een examen af te leggen. Vanzelfsprekend kon de Commissie hierop niet ingaan.

Ook stuurde de Commissie een missive waarin de opdracht werd gegeven dat het gebed voor kraamvrouwen achterwege moest worden gelaten omdat in een tijdvak van 4 of 5 weken ten minste zeven kraamvrouwen slechts drie maal 21 uren na de verlossing waren overleden. (8.

Ondanks waarschuwingen in advertenties tegen de kwakzalverij gingen toverdokters, kwakzalvers en duiveluitbanners ongestoord door met hun werk.

Tot ver in de 20ste eeuw speelde, wat wij nu bijgeloof noemen, een grote rol in de geneeskunde.

Bronnen:

1. Spaans Joke. Armezorg in Friesland 1500-1800. Hilversum. Verloren. Leeuwarden, Fryske Akademy. 1997. blz. 43.
2. Voorwoord Weeshuisarchief. Stadsarchief. Dokkum.
3. Beetstra. W.T. De Sjururgijns en Dokters fan Warkum, 1620-1990. Fryske Akademy. Ljouwert. 1992. blz. 9.
4. Bazuin. J.E. Wezen van Workum. Drukmediaan. Sneek. 1994.
5. Buytenen van. M.P. Wassenberg. Dr. Halbertsma. H. Guibal. G.C. Dr. red. De Vrije Fries. Fryske Akademy. Leeuwarden. 1950.
6. Straat. H.L. Praktijk en huishouding van een 18de eeuwse arts. De Vrije Fries. deel 54. 1974. Fryske Akademy. blz. 26.
7. Schrader. C.G. Memorijboek van de Vrouwen. Rodopi. Amsterdam. 1984. blz. 33.
8. Stadsarchief Dokkum. 10. blz. 119.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Ik ben op zoek naar een ieder die gegevens heeft over Johannes Beerns/Beernts in de 18^e eeuw tolman op het Goddeloze Tolhuis te De Valom.

Een van zijn zonen, Jelle Johannes, is voorvader van mijn echtgenote Ineke de Jong (Johannes Beerns/Beernts zelf natuurlijk ook!!)

IN dit verband ben ik op zoek naar mevr./dhr. O.W. de Jong die reageerde op een oproep van mij op het prikbord van het Ryksargyf te Leeuwarden. Doch ik krijg geen reactie terug. Wil deze persoon graag mailen. Wie kent hem of haar?

Gerard Yntema

Op 23 november 1713 wordt in Dokkum geboren: Jan Holdinga, zoon van Jan Holdinga (zilversmid) en Feickjen Schregardus. Ik zou graag willen weten of Jan getrouwd is geweest en kinderen heeft gekregen. Wie kan mij hierbij verder helpen?

Irene Holdinga

Ik kwam op uw site een zeer interessant verhaal over de gevelsteen van bierbrouwerij Hansma tegen. De genoemde Sytse en Douwe Hansma zijn voorouders van mij. En wat leuk om daar nu zomaar iets van op het web tegen te komen! Hansma huwde met Sjoerdje Jacobs Verhoeck. Toen zij weduwe van Hansma werd, huwde zij met de arbeider, Van der Leij. Kunt u mij aan meer gegevens betreffende dit pand, de Hansma's en hun ambacht helpen? De genoemde Hansma's zijn ook voorouders van een bekende Friese schilder uit de 19^e eeuw

J. Wagenaar

HET GILDE TEGEN HET REGLEMENT VOOR DE DOODKIST

Han Hietkamp

Waarschijnlijk had de magistraat van Dokkum er belang bij dat er voor de stad een "reglement der doodvaten" werd ingevoerd. Voor ieder doodvat zou dan ook belasting moeten worden betaald. Op 20 april 1715 vaardigde de magistraat van Dokkum dat reglement uit. Het was grotendeels overgenomen van een bestaand reglement voor de stad Leeuwarden. Het betreffende reglement zou ingaan op 1 juni 1715. Op een overtreding van dat reglement was een geldboete gesteld. Of de magistraat er tevoren van op de hoogte was is niet bekend, maar direct na het van kracht worden van dat reglement kwam er groot verzet tegen van het gilde van de timmerlieden, kuipers, kistmakers en schuitemakers. Een gezamenlijk rekest tegen het reglement werd door de gildebroeders opgesteld. Het werd bijna een soort van burgerlijke ongehoorzaamheid tegen dat reglement.

De leden van het gilde kwamen bij elkaar en lieten door de procureur een verklaring opstellen waarin men overeen kwam om zich niet te houden aan de voorschriften van dat reglement. De burgers van de stad werden opgeroepen om zich eveneens te verzetten tegen dat reglement. Indien iemand toch een doodkist volgens dat reglement kreeg of bestelde dan moesten de burenen weigeren hun burenplicht te doen, zoals gebruikelijk was. Voor ieder doodvat moest belasting worden betaald aan het stadsbestuur. De gildebroeders werden aangeduid als contraventeurs (overtreders). Mr. timmerman Jan Ydes was gilde-oudste.

In een strafzaak tegen Habbe Jans uit Dokkum werden een aantal getuigen verhoord en kwam de aanklager zelf naar Dokkum om zich te laten informeren over het verzet tegen het reglement op het doodsvat.

Teunis van Werven, 62 jaar oud, vertelde het volgende: Ongeveer acht weken geleden is overleden een kind van de waagmeester Crans. Hij verzocht aan Pijtter Jansen en Sibrand Douwes om een doodvat te maken overeenkomstig het reglement. Beiden weigerden een dergelijke kist te maken. Uiteindelijk vond hij Johannes Harmens bereid om een dergelijke kist te maken. De buurvrouwen werden verzocht, zoals gebruikelijk, om het lijk te "redden", maar ze weigerden het te doen met uitzondering van de vrouw van burgemeester Smedema, de weduwe van burgemeester Boon, Janke

Boltje en de vrouw van Christiaan Brand. Ook een aantal buurmannen weigerden het lijk te dragen, maar met uitzondering van Freerk Jacobs, Jan Tassen, Christiaan Brand en Dirk Smedema. Zij die weigerden deden dat omdat het een vat was overeenkomstig het reglement gemaakt.

Ook Joost Crans zelf legde een verklaring af en vertelde: Ongeveer acht weken geleden overleed een kind van mij. In overleg met mijn zwager Teunis van Werven besloot ik om een doodvat te laten maken overeenkomstig het reglement. Ontboden werd de kistmaker die woonde in de Breedstraat. Deze kistmaker weigerde de kist te maken. Mijn zwager is toen naar de timmerlieden Pijtter Jansen en Sibrant Douwes gegaan en verzocht een dergelijk doodvat te maken. Ook zij weigerden dat te doen. Uiteindelijk vond hij Johannes Harmens bereid een dergelijk vat te maken. Johannes woonde even buiten de stad. Omdat ik een vat had laten maken overeenkomstig het reglement weigerden diverse burens om de gebruikelijke burenhulp te verrichten. De 25-jarige Freerk Jacobs, mr. wolkammer te Dokkum bevestigde de verklaring van Van Werven en Crans. Ook regerend burgemeester Dirk Smedema, oud 60 jaar, bevestigde de beide verklaringen.

De 33-jarige Marike Johannes, vrouw van Berent Hendriks, gardenier te Dokkum, vertelde het volgende: Enige tijd geleden overleed in de Breedstraat een bakker. Enige dagen er na wilde ik nog enige dingen voor mijn huishouding kopen. Terwijl ik over het kerkhof liep, hoorde ik enige mannen aankomen die mij passeerden terwijl ik mij ophield ter hoogte van de kerkdeur. Terwijl ik daar stond begreep ik uit het gesprek van de mannen dat het werkbazen waren. Eén van hen zei: "Indien het donkere maan was geweest dan zouden wij die duivel in de Zijl hebben gesmeten. Wij zullen dat zeker doen zodra het weer donkere maan is". Marike vertelde het aan de winkelvrouw en die zei dat ze wist dat men de secretaris Kiestra in de Zijl had willen smijten. Marike wist niet de naam van de mannen want ze woonde nog niet lang in Dokkum.

Toen de aanklager in Dokkum was om zich te laten informeren over de contraventeurs en kennis wilde nemen van de acte, die de gildebroeders hadden laten opmaken om geen doodvaten volgens het reglement te maken, sprak hij ook met de leider (ouderman) van het gilde, Jan Ydes. De aanklager vroeg hem of hij wist dat er een acte was opgemaakt en aan hem was gepresenteerd, gericht tegen het rekest (reglement) nopens het dispuut op de belasting der doodvaten, hetgeen inhield dat die acte bepalingen inhield om de kosten aan het verzet verbonden, gezamenlijk te dragen. Jan bevestigde dat hij

zich dat bewust was. Hij voegde er aan toe dat die acte was geschreven in het zomerhuis van burgemeester Overhard. Daarbij was ook aanwezig Habbe Jans die gevangen zat. "Waar is die acte op dit moment", vroeg de aanklager. Na een lange aarzeling gaf Jan toe dat hij die acte in zijn bezit had. "Dan wil ik die acte graag ter inzage hebben", vroeg de aanklager. "Ik kan dat niet doen zonder eerst overleg te hebben gepleegd met mijn gildebroeders", antwoordde Jan. Uiteindelijk stemde de aanklager daarmee in. Jan zou na een uur terug komen al of niet met de betreffende acte. Hij liet alle gildebroeders bijeen trommelen en stelde hen op de hoogte van de eis van de aanklager. Habbe Jans was daarbij aanwezig. Douwe Jacobs, mr Kuiper, nam de acte over van Jan Ydes en gezamenlijk weigerden ze de acte aan Jan mee te geven. Jan keerde ruim een uur later zonder acte terug bij de aanklager. Hij vertelde hem wie de acte op dat moment had. De aanklager liet onmiddellijk Douwe Jacobs ontbieden, maar Douwe vertelde hem dat hij die acte niet meer in bezit had. Ik heb die acte op de schoorsteenmantel gelegd, waarbij aanwezig waren in de kamer, Pier Heixan, Hendrik Rinses, Jacob Overhard en Habbe Jans. Ook deze mannen werden ontboden bij de aanklager met het verzoek de betreffende acte mee te nemen. De mannen kwamen wel, maar zonder acte. Ze wisten niet meer waar de acte was. Het was de aanklager opgevallen dat Habbe Jans een leidende rol had gespeeld bij het laten verdwijnen van de acte. De aanklager kreeg de acte niet te zien.

Met dat sedultje veeg ik mijn gat af

De stadsomroeper van Dokkum, Pieter Lieuwma, vertelde ook iets over zijn belevenis tijdens het omroepen. "Toen ik in de Breedstraat stond om bekend te maken het van kracht worden van het reglement op de doodvaten, kwam daar voorbij Ate Bartels. Die riep heel hard in mijn richting: "Met dat sedultje veeg ik mijn gat af". Diverse getuigen waren daarbij aanwezig, onder meer Pijter Jilgerda, bakker en zilver-smid wonende recht tegenover de Lange Pijp. Jacob Overhard was toen stadstamboer. Dirk Smedema was rentmeester in dienst van het stadsbestuur en hield een soort statistiek bij. Van 1 juni 1715 tot 7 februari 1716 overleden in Dokkum 61 mensen, zowel jong al oud. Gedurende die tijd werden er slechts 8 doodvaten gemaakt overeenkomstig het reglement. Die waren bestemd voor het kind van Dirk Pijters, de oude kapitein Ketel, voor de heer Elards, voor het kind van bakker Anne Thomas, voor de kinderen van Auke Hendriks, Gerrit Sijmens en J. Crans. Tenslotte voor een kind van een onbekende vrouw uit Groningen. Twee doodvaten werden gemaakt buiten de stad voor de vrouw van Sicke Jans en een kind van

Jan Wouters Hooyackers. Habbe Jans, houtkoper, was de eerste die een doodvat maakte in strijd met het reglement op de doodvaten.

Er ontstond een hoogoplopende ruzie ten huize van Lieuwe Wouters. Lieuwe moest kennelijk een boete of belasting betalen, maar weigerde dat. In ieder geval werd de executeur Philander Baron naar zijn huis gestuurd, samen met twee assistenten. De mannen stuitten daar op verzet van een groep mannen die er kennelijk op voorbereid waren dat de executeur zou komen. Onder hen was ook Habbe Jans. Er was volgens een verslag van de executeur ook sprake van flink drankgebruik, zodat de gemoederen snel verhit waren. Philander kreeg geen kans het geld te innen en zag zich genoodzaakt het huis te verlaten en de burgemeester te vragen om nadere orders. Hij liet de beide assistenten in het huis achter, maar die werden snel met enig geweld het huis uitgewerkt. Ze kregen daarbij een flinke schop onder hun achterwerk. De executeur en de beide assistenten legden over dat incident een verklaring af.

Het stadsbestuur van Dokkum kwam in juni 1745 nog met een ernstige waarschuwing aan het adres van de gildebroeders om het reglement niet tegen te werken., maar de voorschriften daarin getrouw na te komen. De fiscaal kreeg opdracht om goed toezicht uit te oefenen op de naleving. Bij een eerste overtreding werd een boete opgelegd van 6 carolygulden. Bij een tweede overtreding het dubbele er van en bij een derde overtreding volgde er een arbitrale correctie. De gerechtsbode moest ieder gildelid een kopie van die waarschuwing uitreiken. De namen stonden er onder.

Habbe Jans werd vanwege zijn verzet en leidende rol tegen het reglement in hechtenis genomen en moest terecht staan voor het Hof van Friesland. Hij werd veroordeeld tot een jaar verbanning uit de provincie. Hij moest tevens de kosten van de justitie en het proces betalen en moest in hechtenis blijven tot die kosten waren betaald. In het trouwboek staat vermeld: Getrouwd in stadhuis 21 oktober 1732 Habbe Jans met Eelkjen Fransen. Habbe was toen ongeveer 45 jaar oud.

Dossier 892, d.d. 2 juli 1716 Criminele Sententies Hof van Friesland.

In het dossier komen de volgende namen voor:

Jan Wouters, pannebakker te Aalsum, 40 jaar.
Bruijn Berends, pannebakker te Dokkum, 32 jaar
Yke Jans, arbeider pannewerk, 53 jaar

Sibren Douwes, mr. timmerman
Douwe Jacobs, mr. kuiper, 30 jaar.
Hendrik Rinses, mr. timmerman, 46 jaar
Jan Jacobs Bontekoe, bode van het timmermansgilde.
Jacob Overhard, mr. timmerman, 45 jaar
Pier Heixan, mr kuiper, 40 jaar
Hendrikje Broersma, weduwe van burgemeester Banga, 50 jaar.
Grietje Clasis, weduwe van Teunis Sickes, 39 jaar.
Teunis van Wermen, gemeensman, 62 jaar.
Jacob Gerrits, grofsmid, 37 jaar
Balling Alberts, zeilmaker, 39 jaar.
Marten Jansen, arbeider, 25 jaar.
Sijtse Wijbrens, bakker buiten de Aalsumer poort
Yke Gosses, wieldraaijer, 22 jaar
Jonas Jansen, schoenmaker, 36 jaar
Hein Jans, bakker, 28 jaar
Haaye Dirks, glazenmaker, 26 jaar

*****

VERVOLG VAN BLADZIJDE 111

Na de oorlog dreef hij een sigarenzaak genaamd "Den Ouden Tijd" in de Clerckstraat no. 1 in Amsterdam.

Het tweede kind van David van der Werff en Anna Elisabeth Velkers was een dochter, die de naam Maria kreeg, genoemd naar Maria Pelder, de moeder van Anna Elisabeth.

Maria werd op 18 april 1872 in Dokkum geboren. Op 17-jarige leeftijd, op 10 oktober 1889 vertrok zij uit Dokkum en vestigde zich in Leeuwarden, waar haar grootouders, Frans van der Werff en Eva Christina Revier, en haar tantes, zusters van haar vader, Agnieta en Pietje, woonden.

Op 10 augustus 1895 trouwde zij aldaar met Bauke Halbes Sonnega, zoon van Halbe Sonnega en Cornelia Molenaar. Bauke Sonnega was op 18 januari 1871 in Leeuwarden geboren. Zijn beroep was meubelmakersknecht. Op 13 mei 1896 bevalt Maria in Franeker van een dochter, die genoemd wordt naar haar schoonmoeder, Cornelia. Het meisje sterft jong, op 27 mei 1897 in Leeuwarden, precies een jaar oud.

Ook haar moeder is geen lang leven beschoren. Maria sterft kort daarna, op 28 juli 1897, in Leeuwarden, 25 jaar oud.

Bauke Sonnega verlaat Leeuwarden en vestigt zich in Harlingen. Hij wordt begraven in Leeuwarden aan het Rengerspark.

Het jongste kind, een zoon, van David van der Werff en Anna Elisabeth Velkers werd geboren op 25 februari 1874 in Dokkum. Het kreeg de naam Christoffel Frits, genoemd naar Christoffel Frits Velkers, de vader van Anna Elisabeth.

De kleine Frits werd maar 6 jaar. Hij stierf in Dokkum op 11 september 1880 en werd begraven op de begraafplaats aan het Zuiderbolwerk in Dokkum in graf no. 459

CURSUS HISTORISCH GENEALOGISCH ONDER- ZOEK

Veel mensen zijn geïnteresseerd in het verleden van de eigen streek of in de geschiedenis van hun eigen familie. Het is vaak moeilijk om de weg te vinden in literatuur en archieven om hierover meer aan de weet te komen, laat staan om zelf historisch of genealogisch onderzoek te plegen.

Historische en genealogische interesse zijn een vruchtbare bodem voor een zinvolle vrijetijdsbesteding.

Daarom zal in het najaar een cursus worden gegeven, waarin historische en genealogische onderzoeksmethoden centraal staan.

Aan het eind van de cursus heeft de cursist een aantal basisvaardigheden opgedaan die hem of haar in staat stellen informatie te putten uit literatuur en archieven en om deze informatie te verwerken tot een historisch of genealogisch artikel.

De cursist zal verbaasd staan over de hoeveelheid archiefmateriaal uit vroeger eeuwen die bewaard gebleven is en welke interessante gegevens en voorvallen uit het verleden voor het voetlicht gehaald kunnen worden.

De cursus bestaat uit 5 lesavonden en wordt gegeven bij het Streekarchivariaat Noordoost Friesland, Rondweg-Noord 26 te Dokkum en wel op de volgende

maandagavonden van 19u30 – ca. 21u;

30 oktober, 6, 13, 27 november en 4 december.

De kosten bedragen f 25,- per deelnemer.

Het verdient aanbeveling om pen en papier mee te nemen.

Docent is de heer A. Medema, streekarchivaris in Noordoost Friesland.

Men kan zich telefonisch of schriftelijk opgeven bij Streekarchivariaat Noordoost Friesland, Postbus 369, 9100 AJ DOKKUM. Tel. 0519-574480, fax 0519-574487.

Er kunnen maximaal ca. 10 personen deelnemen.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

R. Tolsma

Dat ook oude nummers van De Sneuper hun waarde houden bleek maar weer eens toen onze webmaster Hans Zijlstra uit nummer 12 bl. 29 wat gegevens over de **familie Raap** opstuurde naar een vragensteller. Hij kreeg ommegaand onderstaand antwoord terug van Ernst Ettema:

Dat de pruikenmaker Adriaan Floris Raap en de op 8 februari 1709 in Amsterdam gedoopte zoon Adriaan van Floris Adiaansz en Henrijtje Janssen één en dezelfde persoon zijn kan nauwelijks bestwifteld worden. De pruikenmaker overleed te Leeuwarden op 24 september 1797 volgens opgave in de leeftijd van 88 jaar, 7 maanden en 17 dagen wat als geboortedatum oplevert 7 februari 1709, dit is één dag verschil met de doopdatum! De op 1 januari 1710 gedoopte Sophia, dochter van Floris Adriansz en Trjntje Siebes voerde later trouwens do naam Raap: onder die naam staat zij in ieder geval ingeschreven in de Amsterdamse begraafregisters (28 december 1780, 71 jaar oud, weduwe van Jacob de Ruiter). Bij de ondertrouw (Amsterdam 10 maart 1730) werd zij nog ingeschreven als Sophia Florus (van Amsterdam, 21 jaar oud). Ook is er een duidelijk familieverband tussen doopgetuigen van Adriaan (Jacob van Agthoven en Trijntje van Agthoven) en die van Sophia (Marinus Marinusz en Neeltje Willems). Ook Jacob de Ruiter behoorde tot doze familiekring. Trijntje van Agthoven, geboren Trijntje Willems, en Neeltje Willems waren zussen. Jacob van Agthoven was de echtgenoot van Trijntje (ondertr. 20 november 1694 te Amsterdam). Neeltje Willems is de echtgenoot van Marinus Marinusz (ondertr. 8 augustus 1699). Hun tweede dochter is Claesje Marinusdr, geb. Amsterdam 11 februari 1703. Deze trouwt te Amsterdam (ondertr. 23 januari 1722) met Jacob Willemsz de Ruyter. Deze Jacob Willemsz de Ruiter hertrouwt (ondertrouw 10 maart 1730) op 26 maart 1730 met Sophia Florisdr Raap. Gezien deze familierelaties tussen de getuigen bij de doop van Adriaan en Sophia, het feit dat Sophia later de naam Raap weer gebruikt en de teruggerekende geboortedatum van de Pruikenniaker, is het zeer aannemelijk dat deze pruikenmaker de Amsterdamse Adriaan is.

Adriaan Floris Raap is getrouwd geweest met Anna Catharina Wiersma, de buwelijksinschrijving is mij onbekend. Op 9 november 1730 was er een huwelijksinschrijving (Galileërk) van een Adrianus Floris Piquet met een Anna Catrijna Nauta. Zeer merkwaardig deze zelfde voornamen, of heeft dit te maken met het feit dat de vader van Adrianus, Floris Adriaansz Raap, nog niet overleden was? Floris werd begraven te Vreeland op 27 februari 1737 volgens de begraafregisters van Loenen.

Adrianus Floris Raap is voor de tweede keer getrouwd met Rinske Sybrens Faber (14 mei 1752). In een brief van het Rijksarchief in de provincie Friesland dd 20 september 1926 wordt gesteld dat deze Rinske hoogstwaarschijnlijk uit Amsterdam naar Leeuwarden is gekomen. Deze gegevens heb ik ontvangen in 1991. Misschien is er nu meer bekend.

Marten Jan Bok uit Utrecht vraagt naar gegevens omtrent een **familie Bok** die in de grensstreek van Friesland-Groningen woonde.

U vindt hieronder enkele gegevens die ik in de loop der jaren te hooi en te gras heb verzameld. Ikzelf stam uit Tak A, maar ook uit Tak B leven nog nakomelingen.

In de jaren 1970 verscheen in Nederland's Patriciaat een genealogie van een doopsgezinde familie Bok die in het begin van de achttiende eeuw in Paesens woonde. Omdat ook in die familie de namen Jan en Hendrik prominent voorkomen heb ik lang de hypothese gekoesterd dat er een relatie moet hebben bestaan tussen beide families. Omdat ik geen recent onderzoek ken naar de familie uit Paesens weet ik niet of er inmiddels nog nieuwe inzichten over hun afkomst bestaan die mij verder zouden kunnen helpen. In mijn eigen familie bestaat een oude traditie dat de familie oorspronkelijk uit Dokkum afkomstig is, waar een molen was die de Boksmolen heette. Inderdaad vond ik in Dokkum nogal wat mensen met de naam Bo(c)k. maar een verband met deze lieden valt naar mijn idee pas aan te tonen wanneer eerst grondig is gezocht in Kollumerland. U zou me daarom eer plezier doen wanneer u eens naar de hieronder volgende gegevens zou willen kijken.

Een mogelijk maar absoluut niet zekere stamvader is:

Jan Hendriksc, het eerst genoemd in het speciekohier van 1748, als boer te Burum. Overleden Ca. 1751. Trouwde (vermoedelijk voor ca. 1735) N.N., overleden na 1763.

1748. Jan Hendriks bewoonde een huis (zonder specienummer) te Munnikezijl (Kollum, speciekohieren). Het huishouden omvat vijf personen boven de twaalf jaar.

1749. Jan Hendriks bewoonde een huis met specienummer 51 te Munnikezijl. Het huishouden omvat vijf personen boven de twaalf jaar.

1749. Burum: Jan Hendriks, redelijk welgestelde boer, gezin; 5 boven 12 jaar, 1 onder 12 jaar, aanslag 45-0-0. (Quotiesatiekohier 1749).

1750-1751. Jan Hendriks bewoonde een huis met specienummer 50 te Munnikezijl. Het huishouden omvat vijf personen boven de twaalf jaar.

1752-1764. NN. weduwe van Jan Hendriks bewoonde een huis met specienummer 41 te Munnikezijl. Het huishouden omvat vier personen boven de twaalf jaar. Uit dit huwelijk:

1. zoon, getrouwd ca. 1757.

2. zoon, getrouwd ca. 1763, mogelijk identiek met volgende.

3. ev. vermoedelijk nog enkele andere kinderen.

Eerste bewijsbare voorouder:

Hendrik Jansz. Bok, houtkoper. Vermoedelijk geboren te Munnikezijl. Overleed te Munnikezijl op 7-9-1783. Trouwde voor 1768 en mogelijk ca. 1763 Aafke Klasens. Overleed te Munnikezijl op 19-3-1792.

Hendrik Jansz. Bok, was "doende houtkopersaffaire, gewoonde hebbende te Munnikezijl" (Kollum, huw. bijl. 15-8-1829).

1763. Bewoonde het huis met specienummer 19 te Munnikezijl.

1764-1767. Bewoonde het huis nummer 13.

1768-1771. Bewoonde het huis nummer 15.

"23-4-1771. Engbert Everts, meester timmerman en houtkoper te Munnekezijl, verkoopt op 12-5-1771 voor 570 en een zilveren dukaton aan Hendrik Jans en diens vrouw Afke Klasen, wonend te Munnekezijl, een huis en hof met bomen en plantage te Munnekezijl, zoals die bij de verkoper in gebruik zijn geweest. Het perceel grenst ten noorden aan de zeedijk, ten zuiden aan het diep, ten oosten aan Harmen Jans en ten westen aan d weduwe van Pieter Tjeerds (RAF Neder-gerecht Kollumerland, 114, proclamatieboek, fol. 3).

1772-1783. Bewoonde, verder tot zijn dood, huis nummer 5.

"10-5-1783. Geert Tjepkes, huisman te Munnekezijl, verkoopt op 10-5-1771 voor 230 - aan Hendrik Jans, koopman te Munnikezijl, een huis en hof te Munnekezijl. Het perceel grenst ten noorden aan de zeedijk, ten zuiden aan het diep, ten oosten aan een ander perceel van de koper en ten westen aan ? J. Andries (RAF Kol 114, proclamatieboek, fol. 551).

1784-1791. [Aafke Klasens] weduwe van Hendrik Jans bewoonde het huis nr. 5. Zij is in 1792 overleden. Tot 1785 woonde zij er met een zoon, die in 1786 'diende' en in het jaar daarop ook. In 1788 wonen in het huis drie personen, omdat de zoon Jan toen getrouwd is met Ykjen Sytses, die bij hen introk. Uit dit huwelijk:

1. Jan Hendriksz. Bok, volgt Tak A.

2. Klaas Hendriksz. Bok, volgt Tak B.

(Tak A). Jan Hendriksz. Bok, geb. Munnikezijl 22-1-1768, houtkoper(1816), koopman(1816), meester wagenmaker te Munnikezijl(1819,1820), wagenmaker te Burum(1825), houtkoper te Munnikezijl(1829), winkelier te Munnekezijl(1830), rentenier te Burum(1833), koemelker te Burum/Munnekezijl(1833, 1835), winkelier(1846). Woonde Burum, huis nr. 113(1825), 115(1830, 1846). Overleden 17-10-1846 (de familiebijbel geeft 16-10-1846) te Munnikezijl. Trouwde (1) (Munnekezijl NH 12-5-1788) Ykjen Sytses Haarsma, dochter van Sijtze Feikes Haarsma en Ykjen Meijers. Geboren onder Augsbuurt (Grijpskerk Huw. Bijl. 18-5-1829) 23-12-1763, overleden te Munnikezijl, "op een dengsdag" 16-12-1828. Trouwde (2) (Kollum 15-8-1829) Grietje Dirks Eestra, ged. Ee 27-12-1772, winkelierster onder Burum, dochter van Dirk Folkerts en Trijntje Mennes. Bij haar overlijden (Borum 23-6-1830, 's morgens om 5 uur in huis nr. 115 onder Burum) was ze winkelierse. Trouwde (3) op 10-10-1833) Elisabeth Theodora Roberts, dienstmeid te Burum (1833), dochter van Thiodorus Albartus Robers, die in 1812 woonde te Visvliet (register van naamsaanneming Grijpskerk), en Janke Johannes Postuma. Zij was op 16-1-1807 op de Waard in Grijpskerk geboren (Ned. Herv gedoopt 15-2-1807). Leefde 1846. Jan Hendriksz. Bok was na zijn geboorte niet gedoopt "uithoofd hij van Doopsgezinden afkomst is" (Kollum, huw. bijl. 15-8-1829).

(Tak B) Klaas Hendriksz. Bok, grofsmid (1814). Geboren Munnikezijl 19-2-1776. Woonde Burum, huis nr. 121 (1814). Overleden Burum 26/27-6-1814 (geregistreerd 29-6-1814). Trouwde (Aduard NH voltr. 30-12-1798) Corneliske Pieters Boekholdt/Boekhout (naamsaanneming 1811), geb. Wee(?) Leefde Burum 1814.

"24-4-1792. Claes Jans, wonend op de Waard in Groningerland, en Hedde Eebes, wonend onder Burum, worden benoemd tot curatoren over Caas Hendriks, oud 17 jaar (RAF Nedergerecht Kollumerland, 25, recesboek).

NB. Zijn moeder Aafke Klasens was op 19-3-1792 overleden.

"8-10-1799. Gerrit Evertsz, meester grofsmid te Munnikezijl, en zijn vrouw Antje Geerts, verkopen voor 1650,- aan Klaas Hendrik Bock, grofsmidsknecht te Aduard, en zijn vrouw Corneliske Pieters, een huis en smederij met smidsgereedschap te Munnikezijl. Het perceel grenst ten oosten aan Jan Jansz. en ten westen aan Alder Clasens, koopman. Als curatoren van Klaas Henrick Bock treden op: Hedde Eebes Broersma, wonend te Kollum, en Klaas Jans de Waart wonend onder Grijpskerk. De verkopers huren het perceel voor 20,- per jaar van de kopers, ingaande 12-5-1799 en eindigende 12-5-1808 (RAF Nedergerecht Kol, 115, proclamatieboek 474-475).

Wie helpt? De andere vragen staan verspreid in dit nummer.

SNEUPEN OP INTERNET. DEEL 2.

Hans Zijlstra

Er zijn de laatste tijd vele reacties op onze website binnen gekomen. Naast het grote aantal aanmeldingen van nieuwe leden en bestellingen van losse Sneupers werden ook gerichte vragen gesteld over families en plaatsen in de Dongeradelen. Steeds meer emigranten weten de website te vinden, mede omdat we via internationale zoekmachines nu vrij goed vermeld staan. Ook op vele andere genealogische sites staan verwijzingen naar de site van onze vereniging. Het geeft aan dat de site een goede aanvulling is op ons verenigingsblad, maar het zeker niet vervangt. We hebben nu ook verwijzingen naar eigen homepages van leden, met o.a. de families Schregardus, Hemminga, Ronner, Cuperus en Haijema. Mocht u zelf ook een 'thusside' aan het bouwen zijn, meld u dan aan bij sneuper@angelfire.com.

Zelfs als u niet op internet zit kunnen we u helpen. Stuur een bondige, duidelijke fax naar Eimert Smits of Hans Zijlstra (020-8702471) en we zetten het op onze website of doen een oproep elders op het web.

Als we websites van andere genealogen vinden die relevant zijn voor onze leden dan voegen we deze toe aan onze pagina met 'Links' (verwijzingen). Zo hebben we in de afgelopen maanden links gelegd naar een site over zeebrieven uit begin 18e eeuw (met name interessant voor schippersfamilies), een database met tolbetalingen tussen 1585 en 1700 van schepen die over de Oostzee langs Elbing voeren, Museum 't Fiskershuske te Moddergat, en een prachtige site met oude kaarten van Joannes Blaeu uit 1652 met o.a. Dokkum. Oude ansichtkaarten van vele dorpen en straten uit Noord-Oost Friesland zijn te vinden op de site van de Provinciale Bibliotheek Friesland. Leuk is ook de Nederlandse Familienamen Databank, die uitleg geeft over de betekenis van namen en achtervoegsels als bv. -stra.

Nu Simmer2000 nadert zullen we ook extra aandacht aan emigranten besteden op de website. Hele goede bronnen zijn de homepages van Rootsweb, Cyndis List, en Familysearch (de mormonen) die al een tijdje op onze site een verwijzing hebben. Nieuw is de verwijzing naar genealogische gegevens van Vriesland, Michigan.

Onze eigen website op www.angelfire.com/vt/sneuper heeft inmiddels al meer dan 5000 bezoekers getrokken. Om het voor de bezoekers zo aantrekkelijk mogelijk te maken om met enige regelmaat terug te komen voegen we regelmatig nuttige informatie toe. Naast de genoemde links is dit het Verhaal

van de Maand, welke voorlopig nog wordt gereproduceerd uit oude nummers van De Sneuper. Voor nieuwe leden blijft dit echter zeer aantrekkelijk en vaak kunnen we ook iets meer met foto's (in kleur) doen.

Ook hebben we een nieuwe rubriek Indexen waarin steeds meer 'lijstjes' met namen worden opgenomen, zoals bijvoorbeeld het Register van Buurplichtigen in Oostdongeradeel uit 1853, Testamenten, en Emigranten uit Dantumadeel. Ook hier geldt: heeft u nog een interessante lijst of index in de computer zitten en wilt u deze met meer mensen delen: stuur het naar het e-mailadres van de redactie. Met name van De Sneuper van voor nummer 35 hebben we nauwelijks elektronisch materiaal. Alleen met uw hulp kunnen we de historie van Noord-Oost Friesland levendig houden voor zowel mede-sneupers als toevallige voorbijgangers op het wereldwijde web.

Veel succes met uw onderzoek en wellicht tot ziens in cyberspace !

INHOUDSOPGAVE

89	Redactioneel	R. Tolsma
90	Bestuurlijk	L. Meerema
91	Ledennieuws	E. Smits

Genealogie

94	Een verdwenen soldaat van Napoleon	P. de Haan
99	Bloedverwantschapslijn naar D.vd Werff	Tj. Kooij
103	Familie Van der Werff, Dokkum	D. v.d. Werff
113	Kwartierstaat Ferwerda	K.J. Bekkema
117	Oanfullingen kertiersteat Ruijsch	J. Meems

Streekgeschiedenis

119	Geneeskundige situatie Dokkum 16 ^e -20 ^e (1)	L. Meerema
125	Gilde tegen reglement voor doodskist	H. Hietkamp

Varia

130	Cursus histor. genealogisch onderzoek	A. Medema
131	Vragen en Antwoorden	R. Tolsma
135	Sneupen op Internet (2)	H. Zijlstra
136	Inhoudsopgave	